БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Буряад үнэн

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй орган.

№ 215 (8740)
СЕНТЯБРИИН 11
ЧЕТВЕРГ
1958 он

Сэн 20 мүнгэн

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

ПАРТИЙНА ДААБАРИ

...ммунистнуудай эрдэм мэргэ... хаба шадабариень хараада ...сан; тэдэнэртэ зохихо партийна ...ари үгэжэ, дүүргэлтыень хишалгажа байха гээшэ ...йно-эмхидхэлэй хүдэлмэриин ...шухала эрилтэнүүдэй нэгэн ...о. Партийна даабари гээшэ ...ёho дүүргэһэн хэрэг бэшэ, ха...даажа абаһан уялгадаа пар... үндэр харюусалгатайгаар, ха...журамтайгаар, политическэ бо...ажалай эдэбхи үүсхэлтэйгээр ...дааг байхаар коммунистнуудые ...жүүлхэ хүдэлмэри болоно.

...имын тула партийна даабариие ...С-эй гэшүүн, кандидат бүхэндэ ..., коммунистнуудые ажахын, ...-политическэ, соёл гэгээрэлэй ...мэридэ эдэбхитэйгээр хабаа...жа. хүмүүжүүлхэ гээшэ партий... организацинуудай шухала зо... болоно.

...талаар республикын олохон ...з, совхозуудай партийна орга...нууд горьтой хүдэлмэри ...на. Жэшээлхэдэ, Борьёогой ...ой партийна организациие ...етаринь Д. Тогочиев) хаража ...Тус парторганизацида 50 ком...стнууд бии. Эдэнэр бултадаа үй...рииин шиидхэхы участогуудаар ...рилан табигданхай, партийна ...ар даабаринуудые абажа, тэрэ... дүүргэхын түлөө ехэхэн орол... гаргана. Коммунист Н. Ба...енко барилга дээрэ хүдэлхэ...а, 1-дэхи фермын барилгаша...дунда ойлгууламжын хүдэлмэ...үүлдаг. Партийна бюрогой ... энэ даабарида нүхэр Базай... харюусалгатайгаар хандажа, ...-ойлгууламжын ехэхэн хүдэл...хэнэ. Газетэ уншалга, хөөрэл...ээргэхэдөө тэрэнээ бригадын...жал хүдэлмэритэй нягтаар ...но. Тиигэжэ тус бригадынхид ...лагдаһан саг соонь пекарнь, ...н гэрнүүдые бариха түсэбөө ...эжэ шадаа.

... зүрхэнһөө оролдожо, эдэб...үүсхэлтэйгээр ажаллажа байдаг ...унист Базайченкые фермынь ...унистнууд өөһэдынгөө парт...орг болгожо һунгаһан байха ...Тус совхозой бусадшье олон ...унистнууд партийна бюрогой ... даалгабариие саг болзор... дүүргэдэг болонхой.

... байдал хайшан гэжэ түй...аб гэхэдэ, совхозой партийна ... коммунистнуудта даалгабари...е хубаажа үгэхэдөө, хэнэй ... хүдэлдэгые, хаба шадал, ... мэргэжэлыень хараадаа аба...дэхэ шадаха юумыень даал... үгэдэг заншалтай. Иигэжэ, ...ёоор партийна даабари ху...лан үгэхэдэ, коммунистнууд ...з ехэ оролдосотойгоор, дура...р дүүргэдэг, ажал хүдэлмэ...е бүтээсэтэйгээр ябадаг

...даабари үгөөд лэ партийна ...у, али секретаринь ажалаа ...хэ ёhогүй. Даабари зүбөөр ...жа үгэхэ гээшэ имагтал түрүү...алхам болоно бшуу. Абаһан ...ряа дүүргэхэдэнь коммунист...алха, ямараар дүүргэжэ бай... партийна бюро шалгажа ...ёhотой.

...н тушаа Курумканай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой партийна организациин дүй дуршэл һайшаамаар. Эндэ коммунистнууд абаһан даалгабаряа хэр зэргэ дүүргэжэ байһан тухайгаа партийна суглаан дээрэ, партийна бюрогой заседани дээрэ тобшоор тоосодог. Мүн үе үе болоод партийна организациин секретарь партийна суглаанай абаһан шиидхэбэриин дүүргэлтэ тухай, даалгабаряа коммунистнуудай ямараар дүүргэжэ байһан тухай ээлжээтэ суглаанай урда хэлэжэ үгэдэг заншалтай.

Гэхэтэй хамта, партиин гэшүүд, кандидадуудта даабари үгэжэ, тэдэниие партийно-эмхидхэлэй, ойлгууламжын хүдэлмэридэ үргэнөөр хабаадуулха хэрэгтэ зарим партийна организацинуудай секретарьнар анхаралаа хүсэд табинагүй. Кяхтын, Тарбагатайн, Хориин аймагуудай колхозуудаар олохон коммунистнуудай ямаршье даабаригүй байха ушар үзэгдэнэ.

Мүнөө республикын колхоз, совхозуудаар тэжээл бэлдэлгын, ороohо таряа хуряалгын халуун үе ябажа байна. Хэдэн зуун колхозник, механизаторнууд хээрэ поли дээрэ унаһан малгайгаа абангүй ажаллана. Тэдэнэй дунда эмхидхэлэй, ойлгууламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха гээшэ партийна организацинуудай, бүхы коммунистнуудай нангин уялга болоно.

Гэбэшье, энэ шухала хэрэгтэ зарим коммунистнууд хабаадалсанагүй, партбюро, партийна организациин секретарьнар тэдэнэртэ шанга эрилтэ табинагүй. Тиигэжэ Кяхтын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо (секретаринь нүхэр Будажапов) ургаса хуряалга дээрэ ажаллажа байһан колхознигуудай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулха агитаторнууд һаяхан болотор томилогдоогүй байгаа. Теэд эндэхи бригадануудта олон коммунистнууд ажаллажа байдаг.

Партийна даабарида хайша хэрэгээршье хандадаг ушар бии. Жэшээлхэдэ, Тарбагатайн аймагай «Коммунизм» колхозой коммунистнар партиин гэшүүн Семянниковто Харитоново тосхоной партийна группын хүдэлмэри эмхидхэхэ даабари үгэһэн байгаа. Гэбэшье, энэ нүхэр коммунистнуудайнгаа этигэл найдабари, партийна даалгабари дүүргэхын тула һаналаашье табягүй, юушье хээгүй байха юм. Партийна жаяг журамтай, коммунистын үндэр харюусалгатай таарахагүй ябадал ондоошье нютагуудаар хаа яа үзэгдэнэ.

Гадна, партийна даабари үгэхэ хэрэгтэ үшөө нэгэ ехэхэн дутагдал зарим партийна организацинууд гаргана. Энэнь юуб гэхэдэ, зарим коммунистнуудай хэдэн олон даабаритай байхада, нүгөөдүүлынь нэгэшье даабаригүй байдаг. Энэнь огто болохогүй хэрэг. Шадаха, мэдэхэ зэргээр коммунист бүхэн партийна даабари дүүргэжэ, организациингаа хүдэлмэридэ хододоо хабаадажа байха ёһотой.

Партийна даабари коммунистнуудта бодомжотойгоор үгэжэ, тэрэнээ дүүргүүлжэ, партиин гэшүүдэй эдэбхи, үүсхэлые саашадань хүгжөөхэ гээшэ партийна организацинуудай шухала зорилго болоно.

...ССР-эй Оборонын Министрын ПРИКАЗ

...оной сентябриин 6. № 167 Москва город.

...ялгата албаяа дүүргэһэн сэрэгэй алба хаагшадые ...Р-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдһээ табиха, сэрэгэй бодото албанда ээлжээтэ таталга хэхэ тухай

...бүтэдэниитын сэрэгэй уялгата албан тухай Хуулиин ёһоор захир...:

...Хууляар тогтоогдоһон сэрэгэй бодото албанай болзорые дүүргэ...лдат, матрос, сержант болон старшинануудые Советскэ Армиһаа, ...-Сэрэгэй Флодһоо, хилэ сахидаг болон дотоодын сэрэгһээ за...табиха.

... Тус приказай 1 параграфай ёһоор сэрэгэй алба хаагшадай табиг...ай дашарамдуулан, уялгата албанһаа хүнгэлэгдэхэ эрхэтэй гү, ...лыень хойшолуулһан хүнүүдһээ бэшэ, 1939 ондо түрэһэн эрхэтэ...рэшэлэн сэрэгэй алба гаралга хойшолуулха болзорынь дүүрэһэн ...нэгэ наһатанайнь сэрэгэй бодото албан гаража байһан, таталгын ...ай эрхэтэдые Советскэ Армида, Далайн-Сэрэгэй Флодто, хилэ сахидаг болон дотоодын сэрэгүүдтэ бодото сэрэгэй алба хэхыень татаха.

... Бүхы рото, батарея, эскадрилья болон корабльнуудта энэ приказ ...хохо.

СССР-эй Оборонын Министр ...ветскэ Союзай Маршал Р. МАЛИНОВСКИЙ.

КПСС-эй XXI съездын хүндэлэлдэ амжалтаяа арьбадхаха, алхасаяа түргэдхэхэ гэжэ бүхы совет арад үнэн зүрхэнһөө эрмэлзэнэ

Ажалай амжалтада зоригжуулна

Манай «Эрдэм» совхозой хүдэлмэрилэгшэд 1958 оной сентябриин 5-да КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй болоһон тухай мэдээсэлые, КПСС-эй ээлжээтэбэшэ XXI съезд зарлаха тухай Пленумэй тогтоолые омог баяртайгаар угтаа. Совхозой бүхы отделенинүүд дээгүүр агитаторнууд ябажа, хүдэлмэришэдые тус Пленумэй тогтоолтой танилсуулаа.

Сагаан Шулуутайн долоон жэлэй һургуулиин багша, агитатор Борис Ширипович Ломбоцыренов 5-дахи отделениин хүдэлмэришэдтэ Пленумэй тогтоол тухай һонирхолтойгоор хөөрэжэ үгөө.

«1959—1965 онуудта СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ асуудалнууд съездэ зүбшэн хэлсэгдэхэ байна. Оронойнгоо арадай ажахые хурдан түргэнөөр хүгжөөжэ, ажалшадай байдалые улам һайжаруулан, жаргалтай, баян дэлгэр байдалтай болгохо тухайда манай түрэл парти, правительство ходо анхаралаа табижа байдаг,—гэжэ нүхэр Ломбоцыренов хэлэбэ.

Үнинэй дуршэлтэй механизатор, түрүү комбайнер Бато Норбоев Пленумэй шиидхэбэреэр урмашан, халаанайнгаа даабариие нэгэ хахад, хоёр дахин дүүргэхэб гэжэ мэдүүлээ.

Совхозой хүдэлмэришэд ажал хүдэлмэреэ эмхитэй һайнаар ябуулжа, үрэһэ хүрэнгэ хаалгаяа гурбан хоногһоо дүүргэхэ, үбэлжэлгэдэ эрхимээр бэлдэхэ гэжэ шиидээ.

М. Гармаев, «Эрдэм» совхозой партийна организациин секретарь.

Ажалай вахтада жагсана

ИВОЛГА. **(Телефоноор абтаба).** КПСС-эй ээлжээтэбэшэ XXI съезд зарлаха тухай партиин ЦК-гэй Пленумэй шиидхэбэриие Иволгын РТС-эй механизаторнууд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд угаа баяртайгаар угтаба. Тус тогтоолой толилогдоһон газетын ерэхэтэй сасуу МТМ-гэй хүдэлмэришэд нэгэ цехтээ сугларжа, РТС-эй партийна организациин секретарь Л. М. Панов тэдэнэртэ Пленумэй тогтоол уншажа үгэбэ.

— Һайн тогтоол байна. 1959—1965 онуудта манай ороной арадай ажахые хүгжөөхэ шухала асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэхэнь ха юм. Энэншье тон зүб. Али нэгэн шухала асуудал шиидхэхынгээ урид КПСС-эй ЦК арад зонтойгоо, бүхы партитайгаа зүбшэдэг заншалтай. Партиин XXI съездын шиидхэбэри хадаа коммунизм байгуулхын түлөө совет арадай тэмсэлдэ шухала алхам боложо үгэхэнь лабтай гэжэ токарь Ц. Гомбоев хөөрэлдөөнэй һүүлдэ хэлэбэ.

Партиин XXI съездые ажалай амжалтаар угтахын түлөө дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ оролсожо, РТС-эй механизаторнууд ажалай вахтада жагсахаар шиидэбэ.

Түсэбһөө гадуур 90 миллион пүүд таряан гүрэндэ худалдагдаба

СТАЛИНГРАД, сентябриин 9. (ТАСС). Партиин ээлжээтэбэшэ XXI съезд зарлаха тухай КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй тогтоол областиин станица, хуторнуудта эдэбхитэйгээр зүбшэн хэлсэгдэжэ байна. Хүдөө тосхонуудай хүдэлмэрилэгшэд энэ мэдээсэлые һайшаан угтаад, түүхэтэ съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын тулада шадал мэдүүлэн ажаллаха гэжэ оролдоно. «Эхэ орондоо 150 миллион пүүд Сталинградай таряа үгэе! Энэл хадаа съездэ зорюулһан манай эрхим һайн бэлэг болохо! гэһэн үгэнүүд хаа хаанагүй дуулдана.

Мүнөө уужам үргэн тала дайдаар түхэреэн сүүдхэ соо машинанууд гүйлдэжэ, шэнэ ургасын таряа элеваторнуудта абаашана. Областиин бүхы колхоз, совхозууд гүрэндөө түсэбһөө гадуур таряа худалдаһаар.

Калачевска район 7 миллион гаран пүүд таряа гүрэндэ худалдаа. Мүн Ленинскэ район түсэбһөө 7 дахин ехэ таряа худалдаа. Бусад бүхы районуудшье мүн лэ иимэ ехэ таряа гүрэндэ худалдана. Сталинградска областьдо урдань хэзээшье иимэ ехэ хэмжээнэй таряан ургуулагдаагүй юм.

КПСС-эй XXI съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй социалистическэ мүрысөөн таряа шэрэхэ ябадалда, хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэридэ һайн нүлөө үзүүлжэ эхилээ. Оройдоол һүүлэй хоёр үдэрэй туршада область 13 миллион пүүд таряа гүрэндэ худалдаба. Сентябриин 8-най мэдээгээр, 145 миллион пүүд таряан гүрэндэ худалдагдаад, тушаагдаад байна. Энэнь түсэбһөө 90 миллион пүүдээр ехэ.

Партиин XXI съездын хүндэлэлдэ уялганууд абтана

ТАЛЛИН. сентябриин 9. (ТАСС). КПСС-эй ээлжээтэбэшэ XXI съезд зарлаха тухай мэдээсэл Эстониин хүдэлмэришэдэй ажалай эдэбхиие бадаруулжа байна.

Сланец болбосоруулдаг «Кохтла-Ярве» комбинадай хүдэлмэришэд жэлэй эхинһээ хойшо даалгабариһаа гадуур 5 миллион кубометр гэр байрада хэрэглэдэг газ гаргаа. 9 мянган тонно шахуу сланецын тоһо гаргаа, мүн продукциингаа өөрынь үные доошолуулһанайнгаа ашаар 4 миллион гаран түхэриг алмаа.

Илангаяа тоннельнэ пеэшэнүүдэй цехын хүдэлмэришэд амжалта түгэлдэрөөр хүдэлмэрилнэ. Тэдэнэр һүүлэй хоёр жэлэй туршада хоёр дахин ехэ продукци бүтээдэг болонхой.

—КПСС-эй ээлжээтэбэшэ XXI съезд арадай ажахые саашадань хүгжөөхэ асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэнь,—гэжэ цехын оператор Э. Карп мэдүүлнэ.—Энэ съездые угтуулан, манай цехын хүдэлмэрилэгшэд ажал хүдэлмэридөө шэнэ амжалта туйлаха, жэлэй эсэс хүрэтэр тэдэнэр арадай ажахыда олон мянган тонно сланецын тоһо нэмэжэ үгэхэбди, тиихэдэ съездын нээгдэхэ үдэр хүрэтэр цехынгээ проектнэ хүсые үлүүлхэ байнабди.

Сланец болбосоруулдаг комбинадай хүдэлмэрилэгшэд жэлэйнгээ түсэбые декабриин 20 хүрэтэр дүүргэхэ, жэлэй дүүрэтэр түсэбһөө гадуур 12 мянган тонно сланецын тоһо гаргаха, сланецын сабуу хэдэг, дабирхай коксолдог шэнэ түхеэрэлгэнүүдые бариха гэһэн уялга абаа.

«Кренгольмская мануфактура» гэжэ Ленинэй орденто бүд нэхэдэг комбинадай хүдэлмэрилэгшэд 1958 ондо абаһан социалистическэ уялгаяа болзорһоонь урид дүүргээд, түсэбһөө гадуур 3 миллион метр пумаажан бүд нэхээ. КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй тогтоолтой танилсаад байхадаа, тэдэнэр жэлэй эсэс хүрэтэр үшөө 1 миллион метр бүд түсэбһөө гадуур үгэхэ, продукциин өөрынь үные доошолуулһанай ашаар 5 миллион түхэриг алмаха гэһэн уялга абаа.

Түмэрзамшадай ажалай вахта

ФАЯНСОВАЯ (Калужска область), сентябриин 8. (ТАСС). Фаянсовын депогой паровознигууд партиин XXI съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө мүрысөө эхилээ. Съездын урдахи вахтын түрүүшын үдэр тэдэнэр хүндэ поезднуудаар 9 мянга гаран тонно ашаа нормоһоо гадуур шэрээ. Коммунистнар Владимир Сухоруковай, Александр Глушонковай локомотивай бригаданууд илангаяа шалгарба. Тэдэнэй нэгэниинь нормоһоо 547 тонноор ехэ шэгнүүртэй состав абаашаа, тиихэдэ хоёрдохинь нормоһоо 762 тонноор ехэ шэгнүүртэй ашаа шэрэһэн байна.

Теэд энэнь амжалтын туйл бэшэ байба. Павел Паршуковай бригада түсэбһөө гадуур 808 тонно ашаа нэгэ ябахадаа абаашаа. Тиихэдэ машинист Иван Абрамкинай бригада нормоһоо 1115 тонно ехэ шэгнүүртэй поезд Фаянсовая гэжэ газарһаа Брянск абаашаа.

Партиин съездын хүндэлэлдэ мүрысөөн улам дэлгэрнэ. Мүнөө Фаянсовын машинистнуудай хүтэлдэг хоёрдохи поезд бүхэн хүндэ шэгнүүртэй поезд болонхой.

КПСС-эй ээлжээтэбэшэ XXI съезд зарлаха тухай партиин ЦК-гэй байгща оной сентябриин 5-да болоһон Пленумэй тогтоолоор агитатор П. С. Мироненко Гүрэнэй банкын отделенидэ хөөрэлдөө үнгэргэжэ байна.

Л. Хайдуровай фото.

Үнэн зүрхэнһөө һайшаана

Хүдэлмэриин үдэрэй дүүрэхэ багта ДОСААФ-эй республиканска комитедэй, авто, радиоклубай, һуралсалай пунктын хүдэлмэрилэгшэд КПСС-эй ЦК-гэй сентябриин Пленумэй шиидхэбэридэ зорюулагдаһан митингдэ сугларба.

Партийна организациин секретарь К. И. Немилов митинг нээбэ. КПСС-эй ээлжээтэбэшэ XXI съезд зарлаха тухай партиин Центральна Комитедэй Пленумэй тогтоолтой сугларагшадые танилсуулба.

Һүүлээрнь профсоюзай месткомой гэшүүн И. С. Кропенко үгэ абаба.

— Партиин съезднүүд, тэрэнэй абаһан шиидхэбэринүүд хадаа манай ороной ажахын хүгжэлтэдэ, арад зоной ажабайдал һайжаруулха хэрэгтэ угаа ехэ удхашанартай байдаг. Түрэл Коммунистическэ партиингаа хүтэлбэри доро ябажа совет арад коммунизмын һаруул һайхан байшан байгуулжа байна. Коммунизм тээшэ дабшаха замдамнай партиин ээлжээтэбэшэ XXI съезд шухала шата боложо үгэхэнь лабтай,—гэжэ нүхэр Кропенко хэлэбэ. Тиимын тула КПСС-эй XXI съезд зарлаха гэһэн шиидхэбэриие бидэнэр бултадаа үнэн зүрхэнһөө һайшаанабди.

— КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй тогтоол манай зүрхэндэ урма баяр түрүүлнэ,—гэжэ автомотоклубые даагша П. С. Рудский мэдүүлбэ. Партиин XXI съездые ажалай эрхим амжалтануудаар угтахын түлөө бүгэдэарадай социалистическэ мүрысөөн мүнөө дэлгэржэ байна. Энэ мүрысөөндэ оролсожо, ажал хэрэгтээ амжалта туйлахын түлөө бидэнэршье тэмсэхэбди.

Митинг дээрэ радиоклубай инструктор Шелковников, ДОСААФ-эй республиканска комитедэй түрүүлэгшэ М. А. Смирнов гэгшэд үгэ хэлээ.

А. Семенов.

Модошодой эдэбхи үүсхэл

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин ээлжээтэбэшэ XXI съездые ерэхэ жэлэй январиин 27-до зарлаха гэһэн мэдээсэлые Хандагайн леспромхозой модошод угаа ехэ эдэбхитэйгээр угтаба.

Эдэ үдэрнүүдтэ модо бэлэдхэлэй бүхы участогууд, пунктнуудта КПСС-эй ЦК-гэй сентябриин Пленумэй тогтоолдо зорюулагдаһан суглаан, хөөрэлдөөнүүд боложо байна. Модошод Пленумэй тогтоолтой танилсаад байхадаа партиин XXI съездын хүндэлэлдэ социалистическэ мүрысөөе улам үргэнөөр дэлгэрүүлхэ гэжэ шиидээд, дээшэлүүлэгдэһэн шэнэ уялгануудые абана. Оншото ажалаараа һүүлэй үедэ хододоо шалгаржа ябаһан Зүүн Хасууртын модо бэлэдхэлэй участогайхид модо бэлэдхэхэ жэлэйнгээ түсэбые Октябрьска революциин 41-дэхи жэлэй ой хүрэтэр дүүргэхээр зоригжонхой.

И. Иванов.

ООН-эй Генеральна Ассамблейн XIII сессидэ хабаадаха СССР-эй делегаци

Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин Генеральна Ассамблейн XIII сесси сентябриин 16-да Нью-Йоркдо нээгдэхэнь. ССР Союзай Министрнүүдэй Совет энэ сессидэ хабаадаха делегаци томилоо. СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко (делегациие толгойлогшо), СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министрын орлогшо В. А. Зорин (делегациин толгойлогшые орлогшо), РСФСР-эй Социальна тэдхэмжын министр Н. А. Муравьева, ООН-до байдаг СССР-эй Саг үргэлжын түлөөлэгшэ А. А. Соболев, СССР-эй МИД-эй коллегиин гэшүүн С. К. Царапкин делегацида орохо болоо.

Г. П. Аркадьев, И. И. Гашка, К. Д. Левычкин, Б. Г. Мартиросян, И. И. Тугаринов гэгшэд делегациин гэшүүдэй орлогшоор томилогдоо.

А. М. Александров, В. Ф. Грубяков, Т. И. Ершова, Н. И. Моляков, П. Д. Морозов, А. А. Охотин, М. А. Харламов гэгшэд делегациин советнигүүдээр томилогдоо.

ТАРЯА ХУРЯАЛГА, ТУШААЛГАЯА ДАРЫ ДҮҮРГЭЭД, ЭРХИМ ШАНАРТАЙ ҮРЭҺЭ ХҮРЭНГЭ САГ СООНЬ ХААЖА АБАЯ!

Техникээ бүтээсэ ехэтэйгээр ашагланабди

Манай колхозойхид «Колхозно байгуулалтые улам саашадань хүгжөөхэ, МТС-үүдые хубилгаха тухай» КПСС-эй ЦК-гэй февралиин Пленумэй шиидхэбэринүүдые ехэтэ һайшааһан байна. Гүрэнһөө 14 трактор, 8 комбайн, мүн бусад хүдөө ажахын машина, зэмсэгүүдые худалдажа абаһан байнабди.

Абаһан техникээ эзэн ёһоор, бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглажа, хабарай тарилгые 12 үдэрэй туршада дүүргээбди. Харин урда жэлнүүдтэ энэ хүдэлмэри 15—22 үдэрэй туршада үнгэргэгдэдэг байгаа. Механизаторнууд тушаажа абаһан техникэдээ наринаар хандадаг болоо. Тарилгын үедэ тракторнуудай эбдэрхэ ушар тон үсөөн үзэгдөө. Трактористнууд нүхэд Уланов, Назимов, Завьялов гэгшэд илангаяа һайнаар хүдэлөө. Эртын пар хахалалгые июниин 5-да дүүргэбэбди.

Үбһэ тэжээл бэлэдхэлэй, таряа хуряалгын хүдэлмэридэ машина, техникээ һайнаар бэлдэһэн байнабди. Хоёр комплексно бригаднуудай механизаторнууд өөһэдынгөө хүсөөр трактор, газар элдүүрилхэ машинануудай байха һарабша барижа дүүргээ. Бага сага заһабари байра дээрээ хэгдэнэ. Иимэ заһабари хэхэ тусхай зэр зэмсэгүүд абтанхай.

Урдань таряа хуряалгын хүдэлмэри 30—45 үдэрэй туршада үнгэргэгдэдэг байгаа. Энэ жэлдэ манай механизаторнууд эртын ороохото ургамалнуудые 15 үдэрэй туршада амяарлан хуряажа дүүргээ. Сентябриин 15 хүрэтэр үрэһэ хүрэнгэ хаагдажа дүүрэхэ. Комбайнернууд Георгий, Иван Кожевниковтэн, Николай Воробьев гэгшэд «С—6» маркын комбайн тааруулжа, амяарлан хуряалга хэһэн байна. Тэдэнэр халаанайнгаа даабарие 300—400 процент дүүргэдэг байгаа. Нэгэ полидо 3—4 комбайн сугтаа хүдэлөө. Тиигэжэ һубарилдан хүдэлхэдэ таряа шэрэдэг автомашинанууд бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглагдана.

Колхозой механизаторнууд богони болзор соо оройн ургамалнуудые хуряажа дүүргэхын түлөө оролдожо байнхай. Энэ жэлдэ зелёнкын ургаса тиимэ һайн бэшэ, набтараар ургаа. Силос хуряадаг комбайн һанаһан соо доогуур хадажа шададаггүй байгаа. Тиимэһээ механизаторнууд хуушан «С—6» комбайнай таряа сохидог аппарадые абажа тааруулаа. Хедер дээрэ хоёр хюрөө табигдаа. Тэрэнэй доодо хюрөө хүдэлдэггүйгөөр зохёогдонхой. Дээдэ хюрөөнь хүдэлдэг. Энэ ушарта түрүүшынхиһээ 5 сантиметр доогуур хюрөөнь хүдэлдэг болоо. Тэрэнэй ашаар зелёнко гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряажа абаха арга олдоо.

Гүрэнһөө машина, техникэ худалдажа абаһанай ашаар колхозой байдалда ехэ хубилалта болоо гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Техникэ нэгэ эзэтэй боложо. тэрэнээ өөһэдөө мэдээд, таарамжатай һайнаар ашагланабди. Урдань жэжэ божо юумэнүүдэй эбдэрхэдэ МТС гүйлгэхэ саг гарадаг байгаа. Олонхи механизаторнууд тракторайнгаа ямар нэгэн часть, деталиин элэхэ, эбдэрхэдэ, тэдэнээ шэнээр һэлгэхэ гэжэ оролдодог һэн. Иигэжэ олон детальнууд болзорһоо урид хаягдашадаг байгаа. Мүнөө иимэ ушар усадхагдаа. Трактористнууд детальнуудые болзортонь хүрэтэр хэрэглэхын түлөө оролдодог болоо. Юуб гэхэдэ, часть, детальнуудаа болзорһоонь урид элээгээ, эбдээ һаа, өөһэдөөл харюусаха болоно бшуу. Манай механизаторнууд олон мэргэжэлтэй болонхой. Түрүү комбайнер Георгий Кожевников модошо дархан, слесарь, шофёр, кузнец гэхэ мэтэ мэргэжэлтэй. Тиимэ механизаторнууд олошоржо байна.

Таряа хуряалгын дүүрэхэдэ механизаторнуудаймнай хахадынь шахуу барилгын бригадада эльгээгдэхэ юм.

Өөрын техникэтэй болоһонһоо хойшо запасной частиин, түлишэ болон тоһодохо материалнуудай гаргаша нилээдгүй хороо. Хахад жэлэй дүнгөөр запасной частьнуудай гаргашалга 15 процентээр (1957 оной түрүүшын хахадтай сасуулхада), түлишэ болон тоһодохо материалнуудай гаргашалга 18 процентээр хороо. Трактор бүхэндэ запасной частьнуудые бүридхэн бэшэхэ лимитнэ тусхай дэбтэр бии. Тэрэ дэбтэртэ ямар частьнуудай үгтэһэн, хэдынэйнь болзор соогоо хэрэглэгдэһэн тухай тэмдэглэгдэнэ. Олон трактористнууд түлишэ, запасной частьнуудай гаргашалгые алмаһан байна.

Урда жэлнүүдтэ колхозой правлени механизаторнуудые МТС-эй хүдэлмэришэн гэһэндэл тоолоод, зохид һайн байра байдалаар хангаха тухай анхаралаа биратай табидаггүй һэн. Манай колхозой механизаторнууд мүнөө һайнаар түхеэрэгдэһэн байрада байнхай.

МТС-эй ажалай түлөө натура түлбэри болюулһанай, гүрэндэ хүдөө ажахын продуктнуудые худалдадаг үнэ сэнгэй гуримшуулагдаһанай ашаар манай колхоз 1958 оной эсэстэ 900 мянган түхэриг олзо доход нэмэри болгон абаха юм.

Гэбэшье, колхоздомнай машина, техникэ хадагалха һарабшануудһаа бэшэ зохид мастерской үгы. Токарна станогууд дутана. Тракторнуудай капитальна заһабарилга Ехэ-Кударын РТС-тэ хэгдэхэ. Заримдаа али нэгэн жэжэ шүрэб, частьнуудые хэхын тула РТС ошохо саг болоно. Теэд токарна станок, гагнууриин агрегат олохо гээшэнь тон бэрхэшээлтэй. Тиимэ юунэмүүдые хаанашье худалданагүй.

Колхозой механизаторнууд машина, техникээ бүтээсэтэйгээр ашаглажа, урдаа табиһан зорилгоёо бэелүүлжэ шадаха.

И. Колодин,
Куйбышевай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшые механизациин талаар орлогшо.

Кударын аймаг.

Мүрысөөнэй ашаар

Мүнөө «Заветы Ильича» колхоздо таряа хуряалгын эгээ халуун хаһа оронхой. Даабарита ажалаа эрхимээр дүүргэжэ, ургуулһан таряагаа гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряажа абахын тула хүн бүхэн оролдоно.

Хуряалгын эхилһэнһээ хойшо нэгэдэхи бригадын лафетнэ жаткын машинист Тамажап Дашиев агрегадайнгаа бүтээсые үдэр бүри дээшэлүүлнэ. Халаан соо 20 гектарһаа доошо хаданагүй.

— Үдэртөө 25—30 гектар таряа хадаха зорилготойбди. Таряагаа түргэн хадажа, гээлтэдэ оруулхагүйн түлөө тэмсэжэ байнабди,— гэжэ энэ агрегадайхид мэдүүлнэ. Мүн нүхэр И. Сухаревай агрегат һүүлэй үедэ үдэрэй 25—30 гектар хүрэтэр хададаг болоо.

Колхозой тоог дээрэ таряан таһалгаряагүй ороно. Таряа хатааха, сэбэрлэхэ, ашаха машинанууд һаадгүйгөөр, түхэреэн сүүдхэ соо хүдэлнэ. Энэ хүдэлмэрие дүй дүршэлтэй, наһажаал колхозник Бато Цыбикжапов шадамараар эрхилнэ.

Тоог дээрэхи ажалые шадамараар эмхидхэһэнэй ашаар тус колхоз бэлэдхэлэй пунктда 1500 центнер эрхим шанартай таряа тушаагаа. Үдэр бүри 300—500 центнер таряа тушаахаар зөөнэ. Мүрысөөнэй түрүүшүүлдэ вымпел, шагнал барюулагдана. Тусхай самбарта ажалай дүн саг соогоо бэшэгдэдэг. «Дайшалхы хуудаһан», «Молни» түргэ түргэн гарадаг юм.

Иигэжэ «Заветы Ильича» колхоз таряа хуряалга, тушаалгаяа ойрын үдэрнүүдтэ сүм дүүргэхээр зоригжонхой.

Д. Аюшеев.

Ториин аймаг.

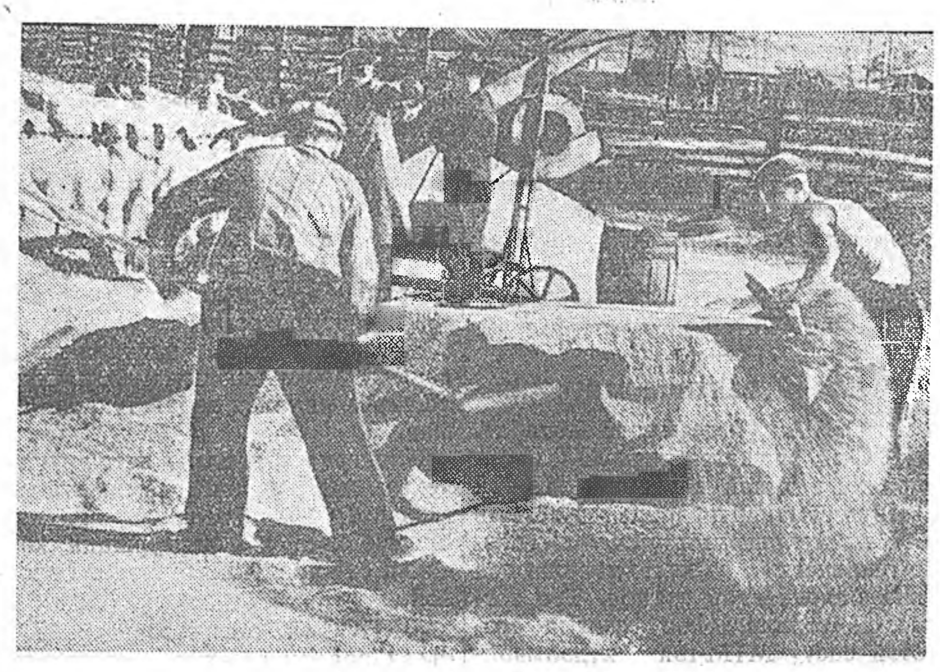
Үрэһэ хүрэнгэеэ хэзээ хааха юм?

Хэжэнгын аймагай Энгельсын нэрэмжэтэ колхоз үрэһэ хүрэнгынгөө таряа саг соонь хааха тухай һаналаа табинагүй. Комбайнһаа гараһан мянга гаран центнер таряан тоог дээрэ сэбэрлэгдээгүй байһаар. Ерэхэ жэлэй тарилгада 2993 центнер үрэһэ хүрэнгэ хааха ёһотой аад, энэ колхозойхид оройдоол 300 центнер бэлдээ. Тиигээдшье тэрэ таряаниинь зернопультаар хиидхэгдээд, һайса сэбэрлэгдээгүй.

Хойто жэл баян ургаса абахын тула Энгельсын нэрэмжэтэ колхозой хүтэлбэрилэгшэд үрэһэ хүрэнгэ хааха хэрэгтэ анхаралаа табижа, зохихо хэмжээ яаралтайгаар абаха ёһотой.

Д. Цыренов.

Таряагаа хүрзөөр хиидхэхэ баатай болоно

Тарбагатайн аймагай «Дружба» колхозой таряанай тоог дээрэ (даагшань К. Чебунин) оньһото машинанууд хэрэглэгдэнэгүй. Таряа ашадаг, хатаадаг машинанууд, зернопульт элдэб шалтагаанаар хүдэлнэгүй. Тоог дээрэ сугларһан ороохо таряан саг соогоо сэбэрлэгдэжэ, хатаагдажа урдигдэнэгүй. Тэндэ ажалладаг хүнүүд тусхай машинануудай хүдэлдэггүй дээрэһээ гутажа, халажа байһан таряа гансал хүрзөөр иишэ тиишэнь обоолхо, байрыень урьлуулха баатай болоно.

Эдэ бүгэдые һайса мэдэжэ байһан колхозой хүтэлбэрилэгшэд хажуудань зэргэлжэ байгаад, зохихо хэмжээ абанагүй. **Зураг дээрэ:** тоог дээрэхи хүдэлмэрилэгшэд гутахаяа байһан таряа хүрзөөр хиидхэжэ байна.

А. Александровой фототекст.

Түрүү дүй дүршэлэй трибуна

Гектар бүриһөө 300 центнер кукуруза хуряагдаба

КПСС-эй Кударын айкомой бюро кукуруза ургуулха комплексно агрегадые тарилгын урда тээ намда даалгаһан юм. 90 га участогайнгаа гектар бүриһөө 300 центнер ногоон эшэ набша ургуулха гэһэн уялга абаа һэм.

Үндэр баян ургаса абахын тулада үрэһэ хүрэнгэеэ һайнаар бэлдэһэн байгаабди. Эгээн түрүүн томо жэжээрээ илгагдажа, уһанда дэбтээгдээ. Тарилгын участогта 300 тонно наг шэбхэ гаргагдаһан байна. Участогаймнай 50 гектарынь уһалагдадаг. Тэрэнээ тарилгын урда һайса уһалһан байнабди. Кукурузымнай ехэнхинь намар хахалагдаһан парта, 13 гектарынь һайнаар элдүүрилэгдэһэн парта таригдаа.

Газарай хүрьһэнэй гэдэхые адаглажа байгаад, 10 градус боломсоорнь тарижа эхилээ һэмди. Үргэн рядтайгаар, хоорондоо 60 сантиметр зайтайгаар таригдаа. Квадратно-гнездовой арга хэрэглээгүй дээрэһээ түрүүшын зурууд хоорондын элдүүрилгэ нэгэ тээшэнь хэхэ баатай болообди.

43 гектар талмайдахи зурууд хоорондын элдүүрилгэ хоёрдохёо хэхэдээ, уһанда дэбтээгдэһэн шэбхэ оруулха гэжэ шиидэһэн байгаабди. Полиин хажууда нүхэ малтажа, тэрээндээ наг шэбхэ хээд, уһантай холижо худхаа һэмди. Тэрэмнай нүхэн соогоо 6 үдэрэй туршада эһэжэ байлгагдаа. Зурууд хоорондын элдүүрилгэ хэхэдээ культиваторай мөөриин бороздагаар наг шэбхын холисо урадхуулагдаа. Уһалагдажа болохогүй үндэр газарта аммиагай селитрэ суперфосфадтай холижо, га бүриин 120 килограмм хэмжээтэйгээр тэжээл болгон оруулаабди. Шииг нойто, тэжээл абахадаа ургамал түргөөр хүсэлдэжэ эхилээ. Зарим участогуудта 3 метр үндэртэйгөөр ургаа.

Наг шэбхын шэнгэн холисоор уһалагдаһан, зурууд хороондохи элдүүрилгын хоёр дахин ... участогһаа гектар бүриин 3... нер ногоон набша абтаһан. Иимэ ургаса эндэмнай хэзээ... таагүй юм. Энээнһээ харахад... най эндэ гектар бүриһөө 5... гектар кукуруза ургуулжа байна. Зүгөөр гурбадахяа хоорондын элдүүрилгэ хэжэ... гүйбди. Юуб гэхэдэ, колхозой... лени трактористыемнай он... дэлмэридэ ябуулжархёо.

Колхозой правлени, парти... ганизаци кукуруза ургуула... материальна талаарнь урма... хэмжээнүүдые хараалаа. ... жэлдэ дутагдалнуудаа хараа... жа, квадратно-гнездовой арга... тарилга хэхэбди.

И. Дампилов, К... аймагай Кировэй нэр... колхозой кукуруза у... комплексно агрегадые...

Кукурузын силос ехээр дараба

Свердловэй нэрэмжэтэ колхоз (Тори) үнеэдтээ шэмэтэ тэж... ехээр бэлдэхэ зорилгоор 163 гектарта кукуруза т... һан юм. Кукурузын ургасада хаһа саг соонь хару... га хэгдэжэ, шэмэтэ силос дараха кукурузын ногоон набша һай... ургаа. Нүхэр Филипповэй даадаг кукуруза ургуулха оньһ... руулагдаһан агрегадай (трактористнь нүхэр Лямичев) тар... хэһэн 15 га газарта гектар бүриһөө 270 центнер ногоон набш... таа. Эндэ үрэжэлтэй һайн газарта, имагтал пар дээрэ куку... таригдаад, ургажа байха үедэнь зурууд хоорондын элдүү... хоёр дахин хэгдэһэн юм.

— Агротехническэ заабариин ёһоор кукуруза таряад, соонь зүбөөр харууһалга хээд байхада манайшье эндэ куку... баян ургаса абтаха байна,—гэжэ колхозой агроном Степан... нович Бекетов хөөрэнэ.

Мүнөө колхоздо кукурузын ногоон набшаар үнеэн бүри... тонно хүртэхөөр шэмэтэ силос һайн шанартайгаар дарагдаба...

М. Воробьев.

Бичурынхид уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэнэ

В. БОЛЬШАКОВ, КПСС-эй Бичурын айкомой секретарь

Бичурын аймагай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд 1958 ондо үндэр баян ургаса хуряахын түлөө социалистическэ мүрысөө республикынгаа колхоз, совхозуудай дунда дэлгэрүүлхэдээ, дээшэлүүлэгдэһэн социалистическэ уялгануудые абаһан байгаа.

Тиигээд колхозно байгуулалтые саашань хүгжөөхэ, совет арадай ажана байдал һайжаруулха тухай парти, правительствын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые абахадань улам зоригжон, мүн абаһан ехэ уялгаяа дүүргэхые эрмэлзэн, аймагай хүдэлмэрилэгшэд бүри хабарай тарилгын эхилхын урда тээ үндэр баян ургаса хуряахын түлөө үргэн ехэ тэмсэл эхилһэн байна.

Үбэл байхада 60 мянган тонно наг шэбхэ таряалан дээрэ абаашагдаа, үнэһэ, шубуунай аргал суглуулха түсэб нилээд үлүүлэн дүүргэгдээ һэн. Урда жэлнүүдэйхидэ орходоо таряалангуудаа ехээр уһалжа, минеральна үтэгжүүлгэ ехээр оруулһан байнабди.

Колхознигуудай энэ оролдолгонь миин хосороогүй. Зунай хоёрдохи хахадта ехэ ган болобошье һаань, аймагаймнай олонхи колхозууд яһала һайн ургаса ургуулаа.

Бичурын сомоной Кировэй нэрэмжэтэ колхоз гектар бүриһөө 12 центнер шэниисэ хуряагаа. Ждановай нэрэмжэтэ колхоздо хүдэлдэг нүхэр Итыгиловэй № 4 бригада гектар бүриһөө дунда зэргээр 13 центнер шэниисэ хуряажа абаа. Мүн Дзержинскиин нэрэмжэтэ, «Победа», «Ленинский путь» колхозууд гектарһаа 10 гаран центнер шэниисэ абажа шадаба.

Ургуулһан ургасаяа гээлтэ хоролтогүйгөөр саг соонь хуряажа абаха гээшэ ехэ удхашанартай шухала зорилго байгаа. Мүнөө жэл урда урдынхида орходоо таряа хуряалга нилээд эртэ эхилээ юм. Тиимэһээ аймагай партийна организаци, колхознигууд, совхозой хүдэлмэрилэгшэд таряа хуряалга эхилхынгээ хажуугаар, мүн үбһэ тэжээл ехээр бэлдэжэ абаха гэжэ эршэтэй шангаар, бии шадалааараа хүдэлмэрилхэ баатай болоо.

Машина, техникые нэгэ эзэндэ үгэхэ тухай партиин ЦК-гэй, правительствын шиидхэбэриин айхабтар сэсэн байһаниинь эгээл энэ үедэ айхабтар элеэр харагдаа бэлэй. Машина, техникээ өөһэдөө мэдэдэг болоһон колхозууд таряа хуряалгаяашье, тэжээл бэлэдхэлгэшье тэгшэ ябуулха аргатай байба.

Аймагай колхоз, совхозууд таряанай эдеэшэмсээр, тэрэниие амяарлан хуряажа, хуряалгын болзорые нилээд хороогоо. Колхозуудай олонхинь хуряалгаяа 10—12 үдэрэй туршада дүүргээ. Сентябриин 1-нэй мэдээгээр колхозууд бүхы ороохото ургамалнуудай 72 процентыень, мүн 90 процент шэниисэ хуряажа абаад байна. Айхабтар ехэ талмайн таряан амяарлан хуряагдаа. Саг болзор соо тарилгын эхилһэнэй, амяарлан хуряаха аргын хэрэглэгдэһэнэй ашаар нилээд ехэ таряан гээлтэ хоролтоһоо абарагдаа.

Аймагаймнай колхоз, совхоз нигэжэ таряагаа амжалтатайгаар хуряажа абаһанайнгаа ашаар сентябриин 5 хүрэтэр 452976 пүүд таряа, тэрэ тоодо 393 мянган пүүд шэниисэ гүрэндэ тушааһан байна.

Ждановай нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Бадмаев, парторганизациинь секретарь нүхэр Санжиев) шэнэ эрхэ байдалда таряа хуряалга зүбөөр эмхидхэлгын үльгэр жэшээ харуулаа. Хуряалгын машинануудые бодомжолжо зүбөөр ашаглаһанай, таряагаа амяарлан хуряаһанай, мүн тоогууд дээрэ таряагаа саг үргэлжэ сэбэрлэжэ, хатаажа байһанай ашаар энэ колхозой гурбан бригада 10 үдэрэй туршада шэниисэеэ хуряажа дүүргэбэ. Тиихэдэ колхоз бүхы дээрээ таряа гүрэндэ тушааха түсэбөө болзорһоонь урид, августын 25-да дүүргэһэн байна. Тиигэжэ гүрэндэ 66 мянган пүүд таряан тушаагдаа, худалдагдаа гэхэ гү, али гүрэнэй түсэб 153 процентээр дүүргэгдэһэн байна.

Мүн «Победа» колхоз 45 мянган пүүд таряа, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз 72 мянган пүүд, XIX партсъездын нэрэмжэтэ колхоз 31 мянга гаран пүүд, Сталинай нэрэмжэтэ болон «Ленинский путь» колхозууд тус тустаа 18 мянган пүүд таряа гүрэндэ тушааһан, худалдаһан, тиигэжэ абаһан уялгаяа болзорһоонь урид дүүргэһэн байна.

Колхоз, совхозуудай эхин партийна организацинуудай, аймагай бүхы партийна организациин эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулһанай ашаар лэ таряан амжалтатайгаар хуряагдажа, гүрэндэ тушаагдаба гээшэ.

Хуряалгын эхилхын урда тээ партиин аймагай комитет бүхы комбайнернуудай, лафетнэ жаткын машинистнуудай болон трактористнуудай аймагай зүблөө үнгэргэһэн юм. Тэрээндэнь колхозой хүтэлбэрилэгшэд хабаадалсаһан байгаа. Энэ зүблөөн дээрэ хуряалгада хүдэлһэн механизаторнуудай ажалай түлөө ямар түлөөһэ хэзээ, яажа үгэхэб гэһэн асуудал эли тодоор шиидхэгдээ һэн. Мүн комбайнер, лафетнэ жаткын машинистнууд ямар хэлсээтэйгээр мүрысэхэ ёһотойб гэжэ эндэ хэлсэгдэжэ, соносхогдоһон байгаа.

Тус зүблөөн дээрэ олон механизаторнууд, зарим колхозууд таряагаа саг болзор соонь хуряажа абахабди, машина, техникээ хуряалгада үндэр бүтээсэтэйгээр хэрэглэхэбди гэһэн уялга абаһан байна.

Таряа хуряалгада хүдэлжэ байһан колхознигуудай, совхозой хүдэлмэришэдэй дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри эршэмтэй шангаар ябуулха зорилгоор бригада бүхэндэ полевой агитпунктнууд байгуулагдаһан юм. Тэндэ һайн бэлэдхэлтэй агитаторнууд томилогдоо һэн.

Коммунист — механизаторнуудай колхоздо орожо, колхозой эхин партийна организациие бэхижүүлһэнэй һүүлээр колхозой партийна организацинууд ехэ хүсэтэй болоо гэжэ онсолон тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Тэдэнэй ажал бүтээсэтэй болоо. Тиихэдэ коммунистнуудые таряа хуряалгын бүхы шиидхэхы газарта табиха арга олдоһон байна.

Таряа хуряалгада, тэрэниие гүрэндэ тушаалгада шалгарһан түрүү колхоздо үдэр бүри барюулагдажа байха КПСС-эй айкомой, аймгүйсэдкомой дамжуулгын Улаан туг бии болгогдоһон юм.

Мүрысөөнэй үедэ олон түрүү комбайнернууд, лафетнэ жаткын машинистнууд эршэтэ ажалаараа шалгараа. Тэдэнэр хэршье бэрхэтэй сагай болобол — илгадгүй, үдэрэйнгөө нормые хододоо дүүргэдэг, үлүүлэн дүүргэдэг байгаа. Жэшээнь, хониной совхозой лафетнэ жаткын машинист нүхэр Султумов Бимба үдэртөө 47 гектар хадажа, хамта дээрээ 235 гектар газарай таряа хадаа. Энэ совхозой машинист нүхэр Михаил Семенович Сукнев 238 гектар хадаа.

XIX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой лафетнэ жаткын машинистнар нүхэд Иванов Гавриил Перелыгин Иван хоёр хуряалгын түрүүшын дүрбэн үдэрэй туршада тус тустаа 150 гектар хадаа. Тиихэдээ үдэрэй туршада 39 гектар газарай таряа унагаадаг байһан юм. Тэдэнэр Бурядай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй шанда хүртөө.

Ждановай нэрэмжэтэ колхозой комбайнер Бато Арьяев үдэр бүри 2—3 нормо дүүргэдэг байгаа. Мүн энэ колхозой комбайнернууд Цыден Чутумов, Тимофей Михаханов баһал иимэ һайнаар хүдэлөө. XIX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой суута комбайнернууд Илларион Архипович Исаев, Владимир Демидович Утенков, Сталинай нэрэмжэтэ колхозһоо Василий Ильич Перевалов, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозһоо Илларион Савельевич Разуваев, Прокопий Георгиевич Носков, «Победа» колхозһоо Некипелов Алексей, Яков Фалилеев болон бусад олон комбайнернууд хуряалгада эршэмтэй шангаар, амжалта түгэлдэрөөр хүдэлһэн байна.

Комбайнһаа таряа шэрэдэг, бэлэдхэлэй пунктнуудта тэрэниие абаашадаг олон шофёрнууд эрхимээр хүдэлмэрилөө. XIX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой шофёрнууд Селиванов Яков, Перелыгин Иван, Ждановай нэрэмжэтэ колхозһоо Шойжат Очиров гэгшэд үдэр соо хоёр дахин ябаха байһан аад, Харланай бэлэдхэлэй пункт... рэй 4 дахин таряа абааша... шаадаг байгаа юм.

Хуряаһан таряагаа бэл... пунктнуудта саг болзор соо... шажа тушаахадань, манай... гай колхоз, совхозуу... автотрестын автоколонны... нууд ехэ туһаламжа үзүүлээ.

Мүнөө аймагай колхозууд хуряалгаяа дүүргэжэ байна. Колхоз, совхоз ерэхэ жэ... рилгада элбэг хүрэхэ үрэһэ...

Таряагаа хуряахатаяа хамта... хозууд үбһэ тэжээл бэлдэнэ... дарана. Энэ жэлдэ манай а... колхоз, совхоз нёдондо... орходоо ехэ үбһэ, силос бэлд...

Гэбэшье, эдэ бүгэдэ амжал... бидэнэр һанаагаа амаршаа... гүйбди. Мүнөө аймагай па... организаци таряа хуряалгые түргөөр дүүргэхэ, үрэһэ хаа... таабха, сахарай свёкло, ... бүхы ургамалнуудые саг соонь хуряажа абаха, мүн ... моёо бултыень суглуулжа ... хэрэгтэ аймагайнгаа ажал... элсүүлжэ байна.

Энээнтэй хамта совхоз, кол... малаа һайнаар ондо оруул... лада эршэмтэй шанга бэлд... нэ, мал ажалай продуктнууд... жа, гүрэндэ тушааха түсэбөө... гэхэ гэжэ оролдоно.

Аймагай хүдөө ажахын хү... рилэгшэд колхозно таряаша... шаа Коммунистическэ парти... ветскэ правительствын саг... жын анхарал оролдолго ... байдагтань харюу болгон, ... гээ ажахые улам бэхижүүл... ла, ажалшадайнгаа байдал... руулхын тула саашадаа... шадалаа гамнангүйгөөр хү... рилхөөр эрид шиидэнхэй.

Республикын уранзохёолшодой III съезд

Мүнөө үеын темэдэ бэшэгдэһэн удха түгэлдэр, уран хурса зохёолнуудые уншагшад хүлеэжэ байна

Сентябриин 9-нэй үглөөнэй заседани дээрэ үгэ хэлэлгэн боложо үргэлжэлөө.

Хэжэнгын аймагай Зүүн Мүрэнэй һургуулиин һурагшадай, багшанарай зүгһөө багша нүхэр **Будаев** Бурядай уранзохёолшодой III съездэдэ хабаадагшадта халуун баяр хүргэбэ.

— Һүүлэй үедэ һургуулиимнай ажабайдалда горьтойхон хубилалта гараа. Һурагшаднай ажалда дүй дүршэлтэйгөөр хүмүүжүүлэгдэнэ. Тэдэнэр зунайнгаа амаралтын үедэ колхозой бэрииин бригада эмхидхээд, колхозой сабшалан болон таряалан дээрэ ажаллана. Үнгэрэгшэ зун манай һурагшад силосэй нүхэ малтажа, горьтой силос дараһан юм. Тиимэһээ хажуугаар хүхюун сэнгэлиингээ амараа.

Үхибүүдтэ, һургуулиинхидта зорюулагдажа үсөөхэн ном бэшэгдэнэ, тэдэнэй дүрэ шэнжэнь, бодол эрмэлзэлгэнь хүсэд харуулагдаагүй. «Алтан зэбэ», «Алтан бороо», «Багшашни хэн бэ?» гэһэн зохёолнууд соошье пионернүүд болон һурагшадай ажабайдал үнэншэмэ бэшээр зураглагданхай.

Мүнөө сагай геройнууд: колхозшонууд, механизаторнууд, хүдэлмэришэд, интеллигентнэр тухай уран хурсаар, удха түгэлдэрөөр бэшэһэн зохёолнуудые уншагшад хүлеэжэ байна, — гэжэ нүхэр Будаев хэлэбэ.

Яхадай элитэ уранзохёолшо С. Р. Элляй (Кулачинов) съездэдэ хабаадагшадые халуунаар амаршалха зуураа, ингэжэ хэлэбэ:

Октябриин революциин һүүлээр яхад болон бурят арадуудай хани барисаан урдынхиһаа үзэгдөө, харагдаагүй ехээр хүгжөө.

Хани барисаагаа, хамтаараа ажаллаха ябадалаа бүри үргэдхэхэ арга боломжотойбди. Теэд манай номууд эндэтнай хүрэжэ ерэнэгүй, танай уранзохёолшодой номууд мүн манда хүрэжэ ошоногүй. Дүй дүршэлөө халан абалсахын тула манай литературын түлөөлэгшэдэй олоной суглаа хэхээр болоо. Түрэл арадайнгаа агуухэ хэрэг хамтаралһан уран литература хамтын хүсөөр зохёохо гээшэ бүхы уранзохёолшодой нангин уялга мүн.

Нүхэр С. Р. Элляй үгынгөө түгэсхэлдэ Яхадай Уранзохёолшодой союзай амаршалга уншаба.

— Уранзохёолшодой һүүлэй үедэ гарһан номууд тухай хэлэхэ зуураа, элидхэлшэ нүхэр Балдано эхэнэр уранзохёолшод, поэтессэнүүдээ дурдаха ёһогүй байгаа. Тэдэнэр творческо хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг болонхой, — гэжэ уранзохёолшо **Б. Базарон** тэмдэглэбэ. — Тэрэшэлэн Уранзохёолшодой союзай правлени республикын творческо эмхи зургаанууд — театрнууд, арадай зохёолой байшан, номой хэблэл болон газетэнүүдтэй ямар холбоотой байгааб гэжэ элидхэл соо харуулагдаагүй. Хэблэгдэн гараһан уран зохёолой номууд муугаар гоёогдоно, шанар муутай саарһан дээрэ хэблэгдэнэ гэжэ олон дахин бэшэ хэлсэһэн байгаабди. Мүн номой соохи портредүүд, зурагууд заримдаа түхэлөө алдашанхайгаар гарадаг. Теэд эдэ бүгэдые һайжаруулхын тула мүртэй юумэ хэгдэнэгүй.

Хүдөө нютагуудта номой наймаан зохилтагүйгөөр эмхидхэгдэнэ. Жэшээнь, Хэжэнгын аймагта зарим номууд хүрэжэ ошодоггүй, Улан-Удын складууд соогуур олон номуудые хэбтэшэдэг ушар үзэгдэнэ.

Нүхэр Базарон Уранзохёолшодой союзай правлениин хүдэлмэридэхи дутуу дунданууд тухай дэлгэрэнгыгөөр хэлээ.

Агын округой Согто-Хангилай нэрэмжэтэ колхозой гэрэлшэлээ — хонишод, малшадһаа уранзохёолшо **Ц. Жимбиев** съездэдэ хабаадагшадта халуун баяр хүргэбэ. Парти, правительствын анхарал, туhаламжаар тус колхозой ажахын, соёл культурын һалбаран ургаһан тухай һонирхолтойгоор хөөрэбэ.— Мүнөө үедэ энэ колхоз 43 мянган хонитой, 2 мянган үхэртэй, 800 адуутай, 400 тэмээтэй юм. Үнгэрэгшэ жэлдэ олзо доходынь 5,5 миллион түхэригтэ хүрэжэ, ажалта үдэр бүхэндэ 10 түхэриг мүнгэ хубаагдаа. Соёл культура хүгжөөхэ хэрэгтэ 60 мянган түхэриг һомологдоһон. Олон газетэ, журналнуудые Монголой Арадай Республикаһаа, Хитадай демократиин, ондоошье оронуудһаа манай колхозникууд захижа уншадаг болонхой.

Тэрэ зуура, Улан-Удэдэ хэблэгдэһэн бурят номууд Ага нютаг хүрэжэ шаданагүй. Элитэ поэдүүд Ц. Номтоев, Б. Базарон, Ш. Нимбуев болон бусадай номууд Агын округ хүрэгдэнэгүй,—гэжэ нүхэр Жимбиев тэмдэглэбэ.

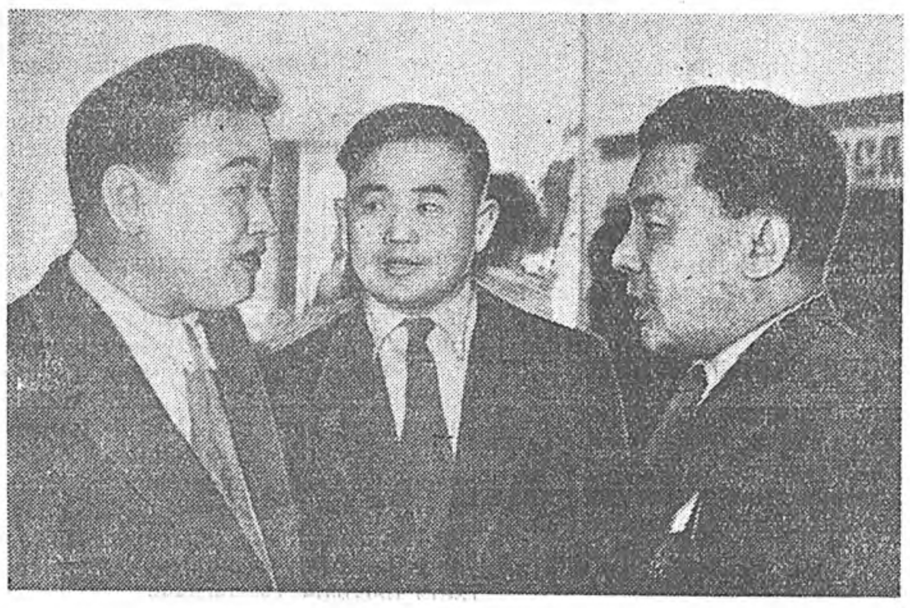
Съездэдэ хабаадагшадта халуунаар угтагдан, Монголой уранзохёолшодой правлениин харюусалгата секретарь нүхэр **Тарва** делегадуудта хандаһан үгэ хэлээд, Монголой уранзохёолшодой эльгээһэн амаршалгын бэшэг уншаба.

Мүн Калмыгай АССР-эй уранзохёолшодой зүгһөө поэт **Аксен Сусеев** амаршалгын үгэ хэлэжэ, бурят уранзохёолшодто зорюулһан юрөөл шүлэг калмык хэлэн дээрэ уншаба.

Үхибүүдтэ зорюулжа бэшэһэн уран зохёолнууд тушаа поэт **Ц. Номтоев** тогтожо хэлэбэ. Һургуулиинхид тухай уран зохёол бэшэдэг зохёолшод мүн түрэлхид, багшанар тухайнь үнэншэмөөр бэшэхэ ёһотой. Республика доторнай үхибүүдэй газетэ, журнал эмхидхэбэл ехэ шухала байгаа гэжэ нүхэр Номтоев хэлээ. — Мүнөө үедэ уран зохёолдомнай юмор болон сатира бэшэгдэнэгүй. «Бурят үнэнэй» үүсхэлые бидэ, уранзохёолшод, дэмжэнэгүйбди, — гэжэ нүхэр Номтоев хэлэбэ. — Республика доторoo гурбан жэлэй соёлой добтолго мүнөө үедэ хэжэ байнхайбди. Тиимэһээ Уранзохёолшодой союз энэ шухала хэмжээ-ябуулгые эдэбхитэйгээр дэмжэхэ зэргэтэй. Уранзохёолшод саг үргэлжэ уншагшадтаяа уулзажа, тэдэнэртээ уран гоё номуудые бэшэхэ уялгатай, — гэжэ тэрэ саашадань хэлэбэ.

— Зарим залуу бэшэгшэд зохёолнуудайнгаа суглуулбарие ехэ яаралтайгаар бүтээнэ,—гэжэ уранзохёолшо **Ч. Цыдендамбаев** хэлэбэ. Бурядай номой хэблэл энээндэ анхаралаа табижа, уран найруулгынгаа, удха шанарайнгаа талаар үндэр хэмжээнэй зохёолнуудые хэблэн гаргадаг болохо зэргэтэй.

Уранзохёолшо **Г. Кунгуров** Эрхүүгэй уранзохёолшодой зүгһөө съездые халуунаар амаршалаа. «Байгалай толон» журналай хүдэлмэридэхи дутуу дунданууд тухай хэлэхэ зуураа, тус журналда уранзохёолшод үшөөл үсөөнөөр хабаадана гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ. Мүн Монголой Арадай Республикын уранзохёолшодой ажал тухай энэ журнал үргэнөөр харуулха зэргэтэй. Ч. Цыдендамбаевай зохёоһон «Банзарай хүбүүн Доржо» гэжэ роман тухай поэт Н. Дамдиновай хэлэһэн шүүмжэлэлые ямаршье үндэһэ баримтагүй гэжэ нүхэр Кунгуров хэлээ. Эрхүүгэй болон бурядай уранзохёолшод мэргэжэл шадабаряа улам дээшэлүүлхын тула хани ёһоор хамтаран ажаллажа байха зэргэтэй гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: драматург, Сталинска шангай лауреат, СССР-эй арадай артист Г. Цыдынжапов, композитор Д. Аюшеев, Калмык поэт А. Сусеев гэгшэд заседаниин забһарлалгын үедэ хөөрэлдэжэ байна.

Уранзохёолшод **Ч. Намжилов, Ц. Бадмаев** «Байгалай толон» журнал тушаа хэлэхэ зуураа, иимэ дурадхал оруулаа: саашадаа бурят зохёолнуудые олоор хэблэдэг болохын тула энэ журналаа хоёр хэлэн дээрэ ондо ондоо болгожо гаргабал һайн бэлэй. Мүн үгэ хэлэһэн бэшэшье хүнүүд энэ дурадхалые һайшааһан байна.

Бурядай уранзохёолшодой съездые Тувагай автономно областиин уранзохёолшодой үмэнэһөө поэт **Саган-Оол** халуунаар амаршалаа.

Элидхэл тушаа интернат-һургуулиин һурагша **Клара Будаева**, поэдүүд **Д. Хилтухин, С. Ангабаев**, композитор **Б. Ямпилов** болон бусад үгэ хэлээ.

***

Съездын үдэшын заседани дээрэ республикын Культурын министр нүхэр **Д. Жалсабон** үгэ хэлэбэ:

— Манай уранзохёолшод Москвада болохо искусство, литературын декадада эдэбхитэй, эршэмтэйгээр бэлдэхэ уялгатай байһан аад, гүрэнэй номой хэблэлдэ гар бэшэгүүдээ саг болзор соонь тушаадаггүй байһаар. Энэ шалтагаанһаа боложо, декадые угтуулан хэблэгдэхэ номууд гаража шадангүй байха аюулда ортоходоошье магадгүй гээшэ. Уранзохёолшодой урда үшөө иимэ зорилго байна: Москвада драматическа театрнуудай зүжэглэн харуулха пьесэнүүд имагтал хуушанай темэ дээрэ бэшэгдэнхэй байһаниинь гэмшэмээр. Мүнөө үеынгөө жаргалта байдалые, юрын колхозно таряашад, хүдэлмэришэд, алба хаагшадай тодо тобогор образуудые харуулһан зохёолнууд үгы байһаар. Мүн баледэй, оперын либреттэнүүдэй дутагдалаар олон байһан дээрэһээ заримыень заһабарилха хэрэг гараад байна. Гурбан жэлэй соёлой добтолгодо уранзохёолшод эдэбхитэй хабаадалсаха зэргэтэй. Колхоз, совхоз болон промышленна предприятинуудта хүдэлжэ байһан ажалшадай дунда ном тарааха хүдэлмэридэ уранзохёолшод шударгыгаар хабаадалсаха уялгатай.

Трибуна дээрэ — поэт **Д. Жалсараев.** Тэрэ ингэжэ хэлээ:

— Бурят поэзи һүүлэй жэлнүүдтэ горьтой амжалтануудые туйлаа. Магтаал шүлэгүүд гээшэ поэзидэ хэрэггүй формо гэжэ тоолохо һанал бодолтой эбсэхэгүй байнаб. Юундэб гэхэдэ, магтаал шүлэгүүд хадаа Коммунистическэ партиин, социалистическэ ороной асари ехэ амжалтануудые өөрынгөө үе сагта уран хурсаар харуулһан, ажалшадые коммунистическээр хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ өөрынгөө үүргые бүримүһэн дүүргэһэн байна. Зохёолой шэнэ темэ, шэнэ удха хадаа шэнэ формоор шүлэглэн найруулхые поэдүүдһээ эринэ. Залуу поэдүүд Ц. Бадмаев, Н. Дамдинов, С. Ангабаев, Г. Чимитов болон бусад шүлэг найруулгын шэнэ хэмжүүр, шэнэ аялга зохёолнууд соогоо шадамараар хэрэглэдэг болоо. Энэнь һүүлэй жэлнүүдэй поэзиин амжалтануудай эгээл эли тодо туйлалтань гэжэ һанагдана.

КПСС-эй Улан-Удын горкомой секретарь **Ц. Дондуков**, ВЛКСМ-эй Бурядай обкомой секретарь **Г. Ячменева** гэгшэд уранзохёолшоднай республикынгаа индустриальна амжалтануудые, хүдэлмэришэн ангиие, ухаалан зохёогшодые, уралан нарижуулагшадые болон габьяата ажалаараа шалгарһан залуушуул, комсомолшуудай баатарлиг ажалые харуулһан зохёолнуудые бэшэнэгүй. «Соном Гармаев» гэжэ Ч. Цыдендамбаевай поэмэ хүдэлмэришэн ангиин түлөөлэгшэдые, тэдэнэй ажабайдал, абари зан, хүсэл эрмэлзэлые тон гүйсэдөөр харуулһан зохёол боложо хүсэд шадаагүй гэжэ тоолохоор. Юундэб гэхэдэ, тус зохёол соохи хүнүүдэй образууд балараар гаргагданхай, шүлэглэлэй ёһо гурим сахи сахиһаар, автор зохёолойнгоо удхые гүнзэгыгөөр гарганагүй. Социалистическэ Бурят ороной промышленностиин хүгжэлтэ, хубилалтануудые хүдэр гараараа туйлаһан хүнүүд тухай һай һайн зохёолнуудые бэшэхыень уранзохёолшодые тэдэнэр уряалаа.

Республиканска библиотекын хүдэлмэрилэгшэ **З. Лоханина** үгэ хэлэхэдээ, уранзохёолшод уншагшадтаяа ходо уулзанагүй, уншагшадые ямар номуудынь һонирхуулдаг байнаб, ямар темээр зохёолнуудые бэшэбэл ажалшадай дунда олон хэһэгээр тарахаб гэһэн асуудалнуудаар тэдэнэр һонирхоногүй. Уранзохёолшод уншагшадай конференциин болоходо ерэдэггүй, бурят хэлэн дээрэ гараһан номуудые ород болгожо оршуулхын түлөө оролдодоггүй гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ.

Удаань РСФСР-эй Уранзохёолшодой союзай оргкомитедэй түлөөлэгшэ **Д. Нагишкин** үгэ хэлэбэ:

— Һүүлэй жэлнүүдтэ Бурят ороной үнгэ шарай танигдахаар бэшэ болотороо хубилаа. Тэрэнтэй адли Бурядай интеллигенци политическэ болон эрдэм мэргэжэлэйнгээ талаар бүри ехээр хубилан ургаа. Мүнөө үедэ Бурядай уранзохёолшодой зэргэдэ олон хурса гүүрһата поэдүүд, прозаигууд, драматургнууд жагсанхай, арадтаяа адли урагшаа дабшажа ябана. Гэбэшье, бултадаа социалистическэ реализмын мэргэн методые хэрэглэжэ, өөрынгөө үе сагай темэдэ томо томо зохёолнуудые бэшэнэгүй. Социалистическэ реализм гээшэмнай бүхы советскэ литературада үни батажаһан, марксизм-ленинизмын үзэл сурталһаа дулдыдан гараһан түрүү метод болонхой бшуу. Энэ харгыһаа хажуу тээшээ халташье хадууржа болохогүй. Бурят уранзохёолшод өөһэдынгөө зохёолнууд соо түрэһэн нютагаа, баян байгаалинень, таниха мэдэхэ түрүү хүнүүдээ магтан бэшэдэг байһаниинь һайшаамаар. Үндэһэ яһатан бүхэнэй литература гээшэ өөрын национальна түхэл маягтай байха зэргэтэй.

Сугларагшадай нэрьемэ альга ташалган доро бурят литературын үндэһэ һуури табигшадай нэгэн, ахамад уранзохёолшо **Хоца Намсараев** трибуна дээрэ гаража, тобшохон үгэ хэлэхэ зуураа, республикынгаа уранзохёолшодые өөрынгөө үе сагай темэдэ элдэб жанрын зохёол бэшэхые уряалһан, саашадаа творческо амжалта туйлахыень юрөөһэн байна.

***

Съезд дээрэ хэлсэгдэһэн асуудалаар дэлгэрэнгы тогтоол абтаад, бурят литературые саашадань хүгжөөхэ зорилгонууд тодорхойлогдоо.

Һүүлээрнь эмхидхэлэй асуудал зүбшэн хэлсэгдэжэ, нүхэд **Х. Намсараев, Н. Балдано, Ц. Жимбиев, Д. Жалсараев, Ц. Бадмаев** Бурядай Совет Уранзохёолшодой союзай правлениин составта һунгагдаба. РСФСР-эй уранзохёолшодой түрүүшын съездэдэ ошохо делегадууд болгогдожо, нүхэд **Х. Намсараев, Н. Балдано, Д. Жалсараев, Ц. Жимбиев** һунгагдаа. Энээгээр съезд хүдэлмэреэ дүүргэбэ.

Правлениин түрүүшын суглаан дээрэ Уранзохёолшодой союзай правлениин түрүүлэгшээр нүхэр **Н. Г. Балдано**, харюусалгата секретаряар нүхэр **Ц. Ж. Дамдинжапов** һунгагдаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Х. Н. Намсараев Монголой Уранзохёолшодой союзай правлениин харюусалгата секретарь нүхэр Тарватай хөөрэлдэжэ байна.

2. Уранзохёолшод Б. Базарон, Ч. Цыдендамбаев, Яхадай поэт С. Р. Элляй, Тувагай уранзохёолшо О. К. Саган-Оол гэгшэд хөөрэлдэжэ байна. **А. Мантаевай фото.**

Һонирхожо уншамаар ном

Республикымнай номой хэблэл Ц. Доной зохёолнуудые[1] һаяшаг барлажа гаргаа. Энэ ном абамсаар гушаад оной үеын хүдөө нютаг һанагдаадхина. «Брынзын санха» гэжэ борохон гадартай номые ехэтэ һонирхон уншадаг бэлэйбди. Тэрэниие Бурядай бэлигтэ уранзохёолшо Цыденжап Дондубон (Ц. Дон) бэшэһэн байгаа.

«Хиртэһэн һара», «Үбгэн Жэбжээнэй мэргэн» мэтын зохёолнуудынь тэрэ үеын уншагшадта баһал элеэр һанагдана.

Тиимэһээ 20 жэл боложо Ц. Доной зохёолнуудай дахин гарахадань, манай уншагшад баярлаһан байха. Энэ ном соо авторай гол зохёолнууд — хоёр повесть, гурбан рассказ, нэгэ үльгэр оруулагданхай.

Гушаад оной үеэр хүдөө нютагуудта болоһон ангиин шанга тэмсэлые автор зохёолнууд соогоо харуулна. Тиихэ зуураа, Совет засагта эсэргүү баяд, ноёдой хорото ябуулгануудые балшыса элирүүлнэ.

Ц. Доной зохёолнууд хүдөөдэ хамтын ажахынуудай байгуулагдаһан тухай асуудалда бултадаа шахуу зорюулагданхай. Авторай түрүүшын зохёолнуудай нэгэн — «Хэрэг бүтэбэ» гэһэн рассказ дотор (1931 он) Тарбагатай нютагта түрүүшын коммунын хайшан гэжэ тогтоогдоһониинь харуулагдана.

Рассказайнгаа гол удхые «Хиртэһэн һара» гэжэ ном соогоо Ц. Дон үргэлжэлүүлэн бэшээ һэн. Энэнь Бурядай бүхы литературын томо зохёолнуудай нэгэн байгаа.

Совет засагай талада дунда шадалтай таряашадай хайшан гэжэ ороһон тухайда повесть соонь шадамар бэрхээр зураглан харуулагдана. «Дунда шадалтан гээшэ гүйбалзажа байдаг анги юм» гэжэ В. И. Ленин бэшээ һэн. Тэдэнэр нэгэ талаараа ажалшад, нүгөөдэ талаараа үмсын зөөритэн мүн. Уранзохёолшо энэ хоёр талыень повесть дотороо зүбөөр тэмдэглээ. Повестиин гол геройнь дунда шадалтай Радна үбгэн болоно. Наһаараа хүдэлмэри хэжэ ябаһан Сэбэгэй Радна коммунада ороодшье байхадаа ехэ оролдосотойгоор ажаллана. Олон зоной, оньһон машинануудай бүтээсэ ехэтэ ажалай үрэ дүн харахадаа, Радна үбгэн үнэн зүрхэнһөө урмашан баясана. Набтаршаг аад, багжагар сула бэетэй, үлүү дутуу зангүй Радна коммунын ажалда сэдьхэлээ ханажа: «Мүнөөдэрэйхи шэнгеэр ажалаа хэжэ байбал жагсаахагүй байнабди. Энэ коммунашье ехэ түргөөр өөдэлхэ байна даа. Манайхи, юрэдөө, коммунада зүб ороо байнабди... Коммуна хэзээшье шүүхэ гээшэ ха. Ажал хэхэдээ хүсэтэй, ондоохон байна»,—гэжэ Дулгар хүгшэндөө омог баяртайгаар хөөрэнэ. (23-дахи хуудаһанда харагты).

Теэд нүгөө талаһаа, Радна зарим үедээ үмсынгөө ажал һанана, коммунада хамталһан мал адууһаяа, зөөри хогшолоо шанална. «Бүхэли наһаараа хүдэлмэри хэһэнээ һанашы... Таба-гурбан үхэрэйнгөө һү мэдэхээ болиходоо хэсүү шэнги байна»,—гэжэ Дулгарайнь хэлэгшэ үгэнүүд Радныи сэдьхэл зүрхэндэ илангаяа хүсэтэйгөөр хаха ороно. «Иигээд лэ һалашаха юумэ байгаа гээшэ гү, хайраншье зөөри!»— гэжэ гэмшэнэ (25-дахи хуудаһанда).

Совет засаг тээшэ дунда шадалтанай ошоһон замын ямар бэрхэтэй хэсүү байгааб, тэрэ замдань «зүүнэй» хэлбэрилшэд хайшан гэжэ һаад тойбо татадаг һэм гэжэ автор энэ зохёол соогоо эли тодоор харуулна. «Зүүнэй» нугалаа гаргагша—Ошорон Базар хоёрой үүдхэлээр Радные нюдарган баян, хоротон дайсан гээшэш гэжэ коммунаһаань намнажархина. Ямаршье зэмэгүй аад, хамтын ажалһаа гэнтэ гаргагдашахадаа Радна ехээр уйдана, алибаа юумэ бодоно. Раднын иимэ хүшэр хүндэ байдалда ороһые ангиин дайсад мэдээд, һамбаашалха гэжэ оролдоно. Нюдарган баян Нима Цыбенов, лама Гончок мэтэнэр Радные элдэб аргаар мэхэлжэ үгэдөө оруулаад, коммунын дүрбэн һүри үбһэ галдаха гэһэн даабари үгэнэ.

Һүринүүдые галдахаяа байхадань Радныи һанаанда элдэб юумэ ороно. Коммунын анхан тогтоходо өөрынгөө дураар ороһоноо, коммунынгаа ажалда айхабтар ехээр оролдожо, үнэн зүрхэнһөө зүдхэжэ ябаһан аад, намар суглаан дээрэ хайра гамгүй шүүмжэлүүлжэ, хамтын ажалһаа гаргагдаһанаа, нюдарган баяшуулда, ламанарта идхуулһанаа Радна сүм һанана. Зун энэ үбһэ өөрөө һүрилэлсэһэнөө, Аюша түрүүлэгшэтээ хамта энеэлдэжэ, хөөрэлдэжэ ябаһанаа тодохоноор һанахадаа, Радна гэнтэ нойрһоо һэриһэн мэтэ мэдээ ороно. Аюшые алахаяа дайсадай ошохо гэжэ хэлсэһые һанаадхина. Тиигээд «яабаш Аюшын ами абарха хэрэгтэй... Ошоод сэхынь дууһан хэлэхэ ёһотой» гэжэ бодоһон бэеэрээ Радна сомоной Зүблэл тээшэ моринойнгоо бии шадалаар харайлгажа ябашана. Болоһон ушар тухай сомоной түрүүлэгшэдэ бултынь хөөрэжэ үгөөд, Аюшын ами наһа абархадань туһалалсахые гүйна. Теэд заал оройтошоһон байба... Ерэн гэһээнь Аюша алуулшоод, алдалжа хэбтээ.

«Лама нюдарган хоёр гээшэ яаһаншье аймшагтай муухай амитад гээшэб, юушье хэхэдээ һаатаха, татагалзахагүй байна»—гэжэ Радна үбгэн одоол ойлгоо һэн. Ангиин дайсадые хатуугаар хэһээгээд, өөрыень зэмэгүй гэжэ орхиһыень һанахадаа: «Совет хуули гээшэ баһа сэсэн байна даа» гэһэн тобшолол Радна хэнэ.

Хэрэг ушараа сэхэ руунь хөөрэжэ, хоротон дайсадые барихада туһалалсаһанайнь түлөө Радные коммунын орондо һаяхан эмхидхэгдэһэн, Аюшын нэрэмжэтэ артельдэ абана.

«Хиртэһэн һарын» удхые тобшоор хэлэхэдэ иимэ юм. Хамтын ажалай түлэг дундаа тогтоогдожо байха үедэ, хаһа саг соогоо бэшэгдэһэн энэ повесть тэрэ үедээ хүмүүжүүлхы угаа ехэ удхашанартай байгаа гэжэ онсолон тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

«Брынзын санха» гэһэн нүгөөдэ повесть доторнь түрүүшын колхозуудай хүгжэжэ, бэхижэжэ байһан тухай, жаргалта һайхан шэнэ байдалай түлөө хүсэ шадалаа гамнангүй оролсодог колхозно эдэбхитэдэй бии боложо байһан тухай бэшээтэй.

«Улаан туг» колхозой малай фермэ дээрэ Гомбо, Должон, Балжаа мэтын үнэн сэхэ хүнүүд ажаллана. Даруу түбшэн зантай, урагшаа һанаатай, зориг ехэтэй Должоной түхэл шарай эли тодоор харуулагданхай. Фермые даагша энэ эхэнэр хүдэлмэреэ һайнаар ябуулха гэжэ шадалаараа оролдоно, ажалаа оньһожоруулха, үнеэдээ хайдагаар һааха мэтын түрүү арга хэрэглэхэ тухай бодоно. Должон зобохо тулихышье наһан соогоо яһала үзөө. Хара багадаа эхэ, эсэгэһээ гээгдэжэ үншэрөөд, баяшуулай барлаг боложо, юумээр дутажа, ядаржа ябаа. Колхоздо ороод, одоол хүл дээрээ гаража байхадань, инаг хайратай дүү басагыень дайсад хоро эдюулжэ алаа. Теэд Должон сүхэржэ, гутажа ябангүй, али бүхы бэрхэшээлнүүдые зүрхэтэйгөөр дабана, ангиин дайсадые барихадань милицидэ туһалалсана.

Ц. Доной повестьнуудые уншахада һонин байна. Юундэб гэхэдэ, уранзохёолшо тэрэ үеын байдалые зүбөөр харуулжа шадаа. Партиин болон комсомолой организацинуудай үүргэ тухай тэндэнь яһала һайнаар бэшээтэй.

Тэрэшэлэн Ц. Дон арадай аман зохёол ханамжатайгаар суглуулдаг байгаа. 1936 ондо «Үбгэн Жэбжээнэй мэргэн» гэһэн үльгэр хэблүүлжэ, үргэн ниитэ зондо танилсуулаа бэлэй.

Удха түгэлдэр уран зохёолнуудыень дахин уншаад байхадаа, Ц. Дон бурят литературада баларшагүй гүнзэгы мүр сараа үлөөгөө гэжэ баталан хэлэхээр болоно.

Номой хэблэл эдэ зохёолнуудые һайн саарһан дээрэ, яһала зохидхонооршье толилжо гаргаа. Нэгэ дутуу юумэниинь гэхэдэ, дособгуурнь оройдоошье зураг (иллюстраци) хэнгүй хэблэжэрхёо.

Ц. Будаев.

[1] Ц. Дон. Зохёолнууд. Бурядай номой хэблэл, 1958 он.

Лотерейн билет олоор абана

Закаменай аймагай ажалшад шүүбэритэ хоёрдохи лотерейн билет худалдан абалгада эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Сталинай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд хэдэхэн үдэрэй туршада олохон мянган түхэригэй билет абаба. Жэшээнь, малшан Ринчинов 200 түхэригтэ, нүхэд Хандуев — 300, Доржиева — 150, Соктоев 100 түхэригтэ гэхэ мэтээр олон колхозниг уд горьтойхон мүнгэнэй билет абаа.

Аймагай колхозууд, предприяти болон эмхи зургаануудаар лотерейн билет тараагдажа үргэлжэлhөөр.

Б. Шоёнов.

ГТО-гэй нормо тушааба

Улан-Удын «Динамо» стадион дээрэ ГТО-гэй значок абахын түлөө нормо тушаалга үнгэрэгшэ амаралтын үдэр болоо. Тэрээндэ 100 гаран хүн хабаадаа.

100—1500 метртэ урилдаан, утые харайлга, граната шэдэлгэ гэхэ мэтээр тушаагдаба. Тэндэ Вторушин 100 метртэ 12,6 секунда соо гүйжэ ерээ, Балдаев 5 метр 45 сантиметр утые харайгаа, Пущинная гэгшэ граната 75 метртэ шэдээ. Тиихэдэ Астафьев гэгшэ 1500 метр зайе 4 минута 59,9 секунда соо гүйжэ гараа.

Мүрысөөндэ хабаадагшад бултадаа шахуу ГТО-гэй нэгэдэхи, хоёрдохи шатын нормо үгэhэн байна.

Г. Рютин.

Эбтэй хоёр

Хүгжэмшынь хурган
Хүнгэн хурдан хаш,
Хүсэжэ харахань
Хүсэд түбэгтэй ха.

Дуушынь хоолой
Дунгинама hайхан хаш.
Бахархан шагнажа,
Баясан хүхимөөр ха.

Ф. Моренецын фотоэтюд.
Ш. Нимбуевай шүлэг.

Барилгын модо ехээр бэлдэнэ

Республикымнай модо бэлэдхэлэй промышленностиин предприятинуудай хүдэлмэришэд Октябриин революциин 41 жэлэй ойн хүндэлэлдэ социалистическэ мүрысөө дэлгэрүүлжэ байна. «Забайкаллес» комбинат үнгэрhэн 8 hара соо модо бэлэдхэн шэрэхэ түсэбөө үлүүлэн дүүргээ. Тиин ороноймнай арадай ажахын хэрэгсэлдэ 74 мянган кубометр барилгын модон түсэбhөө гадуур эльгээгдэбэ.

Үргэнөөр дэлгэрhэн энэ мүрысөөндэ Байгалай леспромхозой модошод түрүүлжэ ябана. Тэдэнэр ажал дээрээ түрүү дүй дүршэл хэрэглэжэ, hара бүриингөө даалгабарие үлүүлэн дүүргэнэ. Леспромхозой бүхы хүдэлмэришэд комплексно багахан бригаданууд болгон хубаарилагданхай. Нүхэд Кичигин, Бурцев, Иванов гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг бригаданууд Донбассай солото шахтер Николай Мамайн үүсхэлээр хүдэлмэрилжэ, тус бүридөө модо бэлэдхэхэ жэлэйнгээ түсэбүүдые уридшалан дүүргэнхэй. Эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлмэрилжэ, түсэбөө дүүргэдэг дээрэhээ Байгалай леспромхозойхид облпрофсоведэй, совнархозой дамжуулгын Улаан туг бүхөөр барижа ябана.

Тэрэшэлэн Баруун Тарбагатайн, Ээриин, Итанциин, Шулуутайн леспромхозой модошод абаhан уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын түлөө шангаар тэмсэжэ байна.

Н. Тюрнев.

Агитбригада хүдөө нютагуудаар ябана

Курумканай аймагай соёл культурын байшангай агитбригада таряа хуряалгын үедэ хүдөө нютагуудаар ябажа байна. Тиихэдээ полиин стан болон бусад газарнуудаар ябажа, 10 дахин концерт харуулаа. Тэдэнэр ород, бурят дуунуудые hайнаар дуулажа, хатар наадажа хүнүүдые hонирхуулаа.

Агитбригадынхид хүдөө нютагуудта дахин гараха зорилготой.

С. Ангабаев.

Хулууша баабгайнууд хороогдобо

Үндэр Саянай орой дамжан, гүн тайгын оёор шүүрдэн ябажа hураhан Ахын суута ангуушан Дымбрэн Мунконов наhатай болоhоншье hаа, «hураhан юумэ hураар татуулхагүй» гэhэндэл ээлүүдгүй агнууридаа гаралдаад, хооhоор нэгэтэшье бусадаггүй байгаа гэхэ. Арбан хоёр наhатайhаа хойшо 53 жэл соо агнуури хэжэ, барягүй ангынь гэжэ үгы шахуу.

— Наhан соогоо хэды ан баряа, ямар олзо хээ гээшэбта,—гэжэ асуухада:

— Нам тухай яhала хэлэгдэдэг гээшэ. Дуулаhан байгаа бэшэ гүт,—гээд, ойр зуура дуугай болон, ойндоо юушьеб, нэгэ юумэ шэбшэнэ хэбэртэй.

— Багсаахада 400-гаад булган, 180-яад шоно, буга турагhаа эхилээд, хэрмэ hолонгын тоо байншье алдагдаагша. Зүгөөр баабгай агнадагшье үгы аад, дайралдахадань орхижо гарагшагүйб, 25 болоо ёhотой,— гээд хөөрөөгөө таhалдуулна.

Дымбрэн Раднаевич аяар холын Аха нютагhаа республикынгаа түб—Улан-Удэ, Бурядайнгаа түрүү ангуушадай суглаанда ерээ. Ангууша Мунконов артелиин ниитын малда hүйд хүргэжэ байhан баабгай алаhан тухайгаа хөөрэбэ.

Козолки гэжэ газарта байдаг Кировэй нэрэмжэтэ колхозой hүнэй-товарна фермын үнеэд 1954 онhоо хойшо баабгайн хүнhэн боложо, өөдэлхөө болиhон байгаа. Тэрэниие алаха хороохо дорьботой хүн олдоогүй ха. Тэдэ баабгайнууд хэтэрхэдээ фермын газаа шахуу орожо, үнеэдыень барижа эдидэг болоhон байгаа гэхэ.

Мяханай амта абаhан баабгайнар энэ жэлдэ фермын 13 үнеэ барижа эдеэ. Малшад баабгайhаа айжа, малаа харюулхаяашье түбэгшөөдэг болоhон байгаа.

Ангууша Мунконов милициин хүдэлмэрилэгшэд Жугдуров, Забанов, ангуушан Дугаров гэгшэдтэй тэдэ баабгайнуудые алахаяа зорюута фермэ дээрэ ошоhон байгаа. Тэдэнэр баабгайн барижа эдиhэн үнеэнэй hэе дээрэ hууба. Үдэшын боро харааhаар үлэн баабгай үүсэ тээшээ галдиба гэхэ. Манаанда hуугшад баабгайн hэе дээрээ хүрэжэ ерээд байхада буудаба. Шархатаhан баабгай hүүл гэрээшээ үгы болон талиhан байгаа.

Хожомойнь нэгэ үдэр ангуушад ойдо гараба. Фермын мал барижа эдидэг хоёр баабгайн нүгөөдэнь модон соогуур нэрhэ түүн эдижэ ябаба гэхэ. Ангуушад дүрбүүлэн баабгайе нэгэ доро буудан унагаагаа. Алуулhан баабгайн мяхан үхэрэй мяханай амтатай байгаа гэжэ ангуушан хөөрэнэ.

— Тэрэ хоёр баабгай хорооhонhоомнай хойшо фермынхид амаржаа агша,— гэжэ нүхэр Мунконов хэлэнэ.

Н. Цыбенов.

Энээниие уншаа гүт?

Анха түрүүшын гэрэл

Археологуудай хүдэлмэридэ эртэ урда сагай элдэб гэрэлнүүд (мүнгэншье, зэдшье) олдоhон байха юм. Хитадай Арадай Республикын Аньхой провинциин Шоусянь Уезддэ хэгдэhэн археологическа малталгада нэгэ зэд тогоон олдоhон байна. Тэрэниие шэнжэлжэ үзэхэдэ, 2500 жэлэй саана ажаhууhан Хэ Люй гэжэ ноёной басаганай гэрэл байшоо.

Тэрэ зэд тогоон соонь уhа хэхэдэ, мүнөө үеын ямаршье шэл гэрэлhээ дутуугүйгөөр юумэ толорон харуулдаг байhаниинь ехэ hонирхолтой.

«Вокруг света» журналhаа.

Шэнэ прибор

Бүтүү манатайда гү, али харанхы hүни далай дээгүүр тамарhан пароходто дүтэ шадар ямаршье юумэнэй бии байhые hая болотор тодорхойлхын аргагүй байhан юм.

Мүнөө үеын техническэ наука аша туhатай приборнуудые бүтээдэг болоо. Холын тамаралгада ябадаг советскэ пароходууд «Дон», «Пальма» гэжэ приборнуудаар хангагданхай. Эдэ радиолокационно приборнууд балай харанхы hүни, бүтүү манатайдашье хэдэн арбаад километртэ байhан юумые харуулдаг байна. Пароходой команда иимэ прибортой болоходоо элдэб аюулhаа зайсаха, далай дээрэ ябаhан газараа алдуугүйгөөр тодорхойлхо аргатай болонхой.

«Дон» гэжэ радиолокационно шэнэ прибор 1958 оной промышленна Бүхэсоюзна выставкэдэ табигдаhан байна.

«Наука и жизнь» журналhаа.

Николай Островскиин музей соо

Хара далайн эрьедэхи үзэсхэлэн hайхан газарта оршодог Сочи хотодо кипарис, пальма, мүн дулаанороной бусадшье модонуудаар хүреэлэгдэнхэй, үндэр сагаан байшан соо Николай Островскиин гүрэнэй музей байдаг.

Эндэ уранзохёолшын гайхамшаг ажабайдал 4 ехэ зал соо харуулагдана. Түрүүшын хоёр таhалгануудта Островскиин бага балшар, эдир залуу наhанайнь намтар харуулагдана. Николай Островскиин революциин хэрэгтэ үнэн сэхэ байhан тухай Шепетовкадахи өөрынь хэжэ байhан ажал хэрэг элеэр харуулна.

1919 оной июль hарада комсомолой зэргэдэ 15-тай Н. Островский дайшалхы буу комсомолой билет хоёрые суггань абажа, залуу Советскэ гүрэнэй бэеэ даанхай байдалай түлөө хатуу тэмсэлдэ жагсаhан байна.

Дайнай hүүлээр электромонтёроор, Киевэй түмэр замай мастерскойн комсомольско ячейкын секретаряар хүдэлжэ, ёhотой залуу хүтэлбэрилэгшэ болоо hэн. 1924 оной август hарада Коммунистическэ партиин гэшүүндэ Н. Островскиин ороhые стендын тэг дунда байhан партийна билет дээрэhээ харанабди.

Комвузай хоёр курса заочноор дүүргээд, хүндэөр үбшэлhэн уранзохёолшын 1930 ондо «Булад яажа хатуужааб» гэhэн зохёолоо хайшан гэжэ бэшэжэ эхилhэниинь hонирхолтой.

Музейн гурбадахи зал соо уранзохёолшын зохёолой геройнуудай дүрэ-зурагууд: Шепетовкын ревкомой гэшүүн Федор Предрейчук (Федор Жухрай), уранзохёолшын Аха Артем (Артем Корчагин), Эхэ Ольга Осиповна (Мария Яковлевна), hамган Рая Мацюк (Тая Кюцам) болон бусад харуулагдана. Энэ зохёолой хүмүүжүүлхы ехэ удхашанар тухай М. И. Калинин, М. Шолохов, А. Толстой гэгшэд үндэр сэгнэлтэ үгэhэн байна.

1935 оной октябриин 1-дэ уранзохёолшо Ленинэй орденоор шагнагдаhан байгаа. Энэ баярта үдэрөөрнь дашарамдуулан М. И. Калинин мүн бусад олон тоото ниитын, залуушуулай эмхи зургаанууд Н. Островскиие халуунаар амаршалhан байна. Уранзохёолшо хүндэ үбшэндэ дайрагдаад байбашье, уран гуурhаяа улам хурсадхажа, hүүлшынгээ үдэр болотор, «Шуурган соогуур түрөөшэд» гэhэн номоо бэшэhэн юм. Музейн хананuудта уранзохёолшын зурагтай фронтын газетэнүүд, тэрэнэй номууд олоор хадаатай. «Булад яажа хатуужааб» гэhэн номынь 460 дахин 12 миллион тиражтайгаар манай орондо хэблэгдээ, мүн дэлхэйн 39 гүрэнүүдтэ хэблэгдээ.

Музейн литературна таhаг хараhанай hүүлээр уранзохёолшын байhан гэртэ орожо үзөөбди. Эндэ баян библиотекэ, уншагшадай бэшэгүүд, өөрынь улаан армиин шинель, гимнастерка, оро, дэрэ болон бусад урдынгаа ёhоор табигданхай.

Музейе эрхилэгшэ уранзохёолшын эгэшэ Екатерина Алексеевна Островская олон тоото эдир пионернүүдтэ, залуушуулда Коммунистическэ партиин үнэн сэхэ хүбүүн, эхэ оронойнгоо дүлэтэ патриот байhан бэлигтэй уранзохёолшо Николай Островскиин гайхамшаг ажал-ябуулга тухай hонирхолтойгоор хөөрэжэ үгэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: уранзохёолшын үбшэн байха үедөө хүдэлмэрилжэ байхань харуулагдана.

Сочи хото. **М. Цаганов.**

ХИЛЫН СААНАҺАА

Н. С. Хрущевой эльгээhэн бэшэгтэ бүхы дэлхэйн олониитэ анхаралаа хандуулна

ОТТАВА, сентябриин 9. (ТАСС). Хитадай Арадай Республика тушаа дайсан харша ябуулгаяа болюулхыень уряалжа, Н. С. Хрущевой президент Эйзенхауэртэ эльгээhэн бэшэг Канадын бүхы радио, телевизорнүүдээр сентябриин 9-дэ дамжуулагдаа. Энэ бэшэгые Канадын бүхы олониитэ үргэнөөр зүбшөн хэлсэнэ.

ВАРШАВА, сентябриин 9. (ТАСС). Тайваньдахи байдал тушаа президент Эйзенхауэртэ Н. С. Хрущевой эльгээhэн бэшэгые Польшын бүхы түбэй газетэнүүд сентябриин 9-дэ түрүүшын хуудаhануудта томо гаршаг доро толилоо. Тайваниин шадар США-гэй хэжэ байhан ябуулгань аюултай гэжэ тэмдэглээд, Хитад ори гансаараа бэшэ, харин тэрээндэ ондоо ороной добтолоо hаань, Хитадые ямаршье сагта хамгаалхаар үнэн сэхэ нүхэд олон юм гэжэ «Трибюна Люду» газетэ онсолон тэмдэглэнэ.

БУХАРЕСТ, сентябриин 9. (ТАСС). Румын арад Н. С. Хрущевой эльгээhэн бэшэгые ехээр hайшаан угтаа. Хитад арадта үhэрихээ США дары болихо ёhотой гэhэн эрилтэ Румыниин газетэнүүд табина. Хитад арад илагдашагүй хүсэтэй гэжэ «Скынтейя» газетэ заана.

ПЕКИН, сентябриин 9. (ТАСС). Хитад арад Н. С. Хрущевой бэшэгые айхабтар анхаралтайгаар угтаа. «Хитадай Арадай Республикада США добтолбол, мүн Советскэ Союзда добтолно гээшэ гэжэ Хрущев хэлээ. Хоёр гүрэнэй аюулгүй байдал хамгаалхын тулада СССР Хитадтай хамта бүхы шухала хэмжээ абаха» гэжэ Пекиндэ үдэшэлэн гарадаг «Бэйцзин Вань Бао» газетэ түрүүшынгээ хуудаhанда Н. С. Хрущевой бэшэгые бултыень толилхо зуураа бэшээ. Эртэ үглөөнhөө эхилэн, түбэй радиостанци, Пекин болон бусад городуудай радиостанцинууд Н. С. Хрущевой бэшэгые оло дахин дамжуулаа.

Хитадай Арадай Республикада эсэргүү сэрэгэй шэнэ үhэрилгэ США хэбэ

ПЕКИН, сентябриин 8. (ТАСС). Синьхуа агентство дамжуулна: Сентябриин 8-най үглөөгүүрhээ эхилэн, США болон чанкайшистнарай дээрмэшэд Тайваниин урда хубидахи Фанляо гэжэ газарта десантна частьнуудые олоор буулгаха хамтын hургуули хэжэ эхилбэ. Энэ hургуулинь хитад арадта дахин сэрэгэй шэнэ үhэрилгэ хэhэн ябадал мүн.

Иимэ ехэ сэрэгэй hургуули США чанкайшистнартай хамта хэжэ байхадаа, «юрын ээлжээтэ hургуули хэнэ бэшэ», харин Хитадай Арадай Республикада сэрэгээр добтолхо гэжэ нюуса далдагүйгөөр бэлэдхэжэ байна гээшэ.

Энэ hургуулида Америкын долоодохи флодой, далайн ябаган сэрэгэй олон корабль, частьнууд, тэрэшэлэн чанкайшистнарай далайн-сэрэгэй флодой корабльнууд, далайн ябаган сэрэг хабаадалсаа. Тус hургуули Америкын самолёдуудай харууhан доро хэгдэнэ.

Чанкайшистнарай түбэй агентствын мэдээсэhэнэй ёhоор, энэ hургуулида 40—50 сэрэгэй корабль хабаадаа, тиихэдэ десант буулгалгада 80—90 катер, ашаанай корабльнууд хабаадалсаа.

Августын 31-дэ hургуулида хабаадалсахаяа 3800 сэрэгшэдтэй Америкын далайн ябаган сэрэгэй түрүүшын бүлэг Тайвань ерээ hэн гэжэ США-гэй командовани мэдүүлээ. Энээнэй hүүлээр үдэр бүри Тайвань руу Америкын сэрэг асарагдаа. Һургуулида тухайлхада, 8—10 мянган хүн хабаадалсана гэжэ Ассошиэйтед Пресс агентствын корреспондент Фанляоhоо мэдээсэнэ. Тайваниин хоолойдо саг үргэлжэ элдэб хорото ябуулга эмхидхэдэг Америкын долоодохи флодые командалагша Бикли hургуулиие хүтэлбэрилнэ.

Фанляодо hургуулиин эхилхын урда тээ, сентябриин 6-да Америкын, чанкайшистнарай далайн ябаган сэрэгэй частьнууд хамтаараа «добтолхо hургуули» Цзоиндо хээ. Мүнөө Фанляодо hургуулиин дүүрэhэнэй hүүлээр далайн-сэрэгэй, агаарай сэрэгэй hуралсал үнгэргэгдэхэ гэжэ чанкайшистнар мэдүүлээ. Эдэ бүгэдэ КНР-тэ сэрэгээр добтолхо бэлэдхэл гээшэ ха гэжэ харахаар.

Хаммаршельд Иордани ерээ

НЬЮ-ЙОРК, сентябриин 9. (ТАСС). Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин генеральна секретарь Даг Хаммаршельд сентябриин 8-да Багдадhаа Амман ерээ.

Амманда нэгэ үдэр байгаад, Хаммаршельд Бейрут ниидэжэ орохо гэжэ мэдээсэгдэнэ.

Хитадай Арадай Республика. Орон дотор хоёрдохи томо металлургическэ комбинат болохо Уханьска комбинат оронойгоо дунда баригдажа байна. Барилгын hазар түрүүшын домено пеэшэн хабсаргажа дүүргээд, октябриин 1 хүрэтэр түрүүшын булад хайлуулха гэhэн уялга абаа. **Зураг дээрэ:** Уханьска комбинадай химическэ завод баригдажа байна. **Синьхуа агентствын фото.**

Атомна энерги амгалан ажалда хэрэглэхэ тухай уласхоорондын хоёрдохи конференци

ЖЕНЕВА, сентябриин 8. **(ТАСС-эй тусхай корр. М. Паньшин)** Атомна энерги амгалан ажалда хэрэглэхэ тухай уласхоорондын хоёрдохи конференци неделиин туршада Женевэдэ боложо байха зуураа, хэлсэгдэхээр хараалагдаhан асуудалнуудай олонхииень зүбшэжэ дүүргэбэ.

Термоядерна синтезэй шэнжэлгэ элдэб оронуудта хэжэ байhан тухай асуудалнуудта конференци ехэ анхарал хандуулаа. Термоядерна шэнжэлгые 1956 ондо советскэ эрдэмтэдэй нюуса бэшэ болгоhоной ашаар лэ үргэн ехэ хэлсээн конференци дээрэ болоо. 1956 ондо академик Курчатов (СССР) Харуэллдэ байхадаа, 1955 ондо советскэ эрдэмтэдэй бүтээhэн термоядерна түхэсэрэлгэдэ хэгдэhэн хүдэлмэриин дүн тухай Англиин эрдэмтэдтэ мэдээсэhэн юм. Хэрбээ советскэ эрдэмтэдэй тиихэдэ иигэжэ мэдээсээгүй hаань, мүнөө Женевэдэ боложо байгаа конференцидэ 1955 ондо болгошо конференцидэл адли термоядерна энерги тухай тон юрэнхыгөөр хэлэгдэжэ магадгүй байгаа гэжэ конференцидэ хабаадагшад тэмдэглэнэ.

Реакторнуудые, атомна электростанцинуудые бариха тухай, мүн атомна энергиие элдэб ондоо ушарнуудта амгалан зорилгоор хэрэглэхэ тухай олон hонирхолтой мэдээнүүд конференци дээрэ мэдээсэгдээ.

1954 ондо баригдаhан түрүүшын советскэ атомна электростанциин таhалгаряагүйгөөр хүдэлhэн тухай, дэлхэй дээрэ эгээл түрүүшын «Ленин» гэжэ атомна ледоколой СССР-тэ байгуулагдажа байhан тухай советскэ эрдэмтэдэй мэдээсэлые конференцидэ хабаадагшад hонирхон шагнаба.

Тэрэшэлэн СССР-тэ саашадаа атомна электростанцинуудые бариха түсэб тухай советскэ эрдэмтэдэй элидхэлнүүдые шагнахадаа, конференцидэ хабаадагшад ехээр гайхаа.

Амгалан ажабайдалда атомна энергиие хэрэглэхэ, тэрэниие шэнжэлхэ талаар бүхы оронуудай эрдэмтэдэй хоорондо үргэн холбоо харилсаа тогтоохо шухала гэжэ конференци дээрэ тон элеэр харуулагдаба. Энэ конференциин hүүлэй үедэ атомна энерги амгалан ажалда хэрэглэхэ тушаа шэнжэлгэнүүд бүхы оронуудта бүри үргэн далайсатайгаар хэгдэдэг болохо бэзэ гэжэ конференцидэ хабаадагшад найдана. США-да айхабтар олоор туршагдаа тээгдэшэhэн атомна бомбонуудай сэрэгэй бэшэ зорилгоор хэрэглэгдэжэ болохо юм гэhэн Американ эрдэмтэн Джонсоной баталамжада конференцидэ хабаадагшад хатуу харюу үгэбэ. Мүн зарим тэды hургуулиин хэмжээнэй абтаhанай hүүлээр амиды амитад, хүнүүдшье радиоактивна тооhонhоо гэмтэхэеэ болихо гэжэ бэртэйгээр Бельгиин эрдэмтэ Майснэй элидхэл мүн лэ хуурмаг үдэтай гэжэ элирүүлэгдээ. Амиды амитад радиоактивна элшэдэ бүри дадашаха байна гэhэн hанамжа тон буруу байhыень радиоактивна элшээр кролик, харханудые СССР-тэ шараhан туршалганууд харуулаа юм гэжэ советскэ эрдэмтэд конференцидэ хабаадагшадта үнэншэмөөр тодоор ойлгуулжа үгөө.

Сентябриин 8-да бүхы секцинүүдэй заседани үргэлжэлөө.

ЖЕНЕВА, сентябриин 9. **(ТАСС-эй тусхай корр. М. Паньшин).** Сентябриин 9-нэй үдын урда тээ пленарна заседани боложо, физикын гол hалбарида hүүлэй үедэ туйлагдаhан амжалтанууд хэлсэгдээ. Советскэ эрдэмтэд энэ асуудалаар гурбан элидхэл хээ. Москва шадархи Дубна городто ядерна шэнжэлгэ хэдэг нэгэдэмэл институт 10 миллиард электроновольттой синхрофазатрон хүдэлгэдэг гэжэ академик В. И. Векслер элидхэл соогоо дэдэсээ. Ракетэнүүдэй, хэмэл элшэнүүдэй хүсөөр замбуулинай элшэ СССР-тэ шэнжэлhэн тухай элидхэл профессор В. А. Петухов хээ.

Үдэрэй хоёрдохи хахадта конференциин заседанинууд болоогүй. Конференцидэ хабаадагшад сагаа hамбаашалан, хоорондоо хэдэй ёhоор уулзажа хөөрэлдөө.

Сагаан Байшангай мэдүүлгэ

НЬЮ-ЙОРК, сентябриин 9. (ТАСС). Москвада байдаг Холбоото Штадуудай посольство СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевой эльгээhэн бэшэгые сентябриин 8-да президент Эйзенхауэртэ барюулаа гэжэ Сагаан Байшан мэдүүлээ. «Президент энэ бэшэгыень анхаралтайгаар шэнжэлжэ үзэhэнэйнгээ hүүлээр таарамжатай гэжэ hанамаар харюу эльгээхэ,—гэжэ мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

Тайваниин, Тайваниин хоолойн шадар аюулта байдал тохёолдоо гэжэ г-н Хрущев бэшэнэ. Холбоото Штадууд эндэ тохёолдоhон байдалые мүн лэ аюултай гэжэ мэдэрнэ. Холбоото Штадууд Хитад хоёр элшэн сайдуудай хэлсээнэй үргэлжэлүүлэгдэhэнэй ашаар эндэхи байдал зөөлэрхэ бэзэ гэжэ найдана».

Тайвань, Цзиньмыньдао, Мацзудао аралнуудаа КНР-эй сулөөлхэ гэhэн эрмэлзэлгэнь «ондоо гүрэнэй газарта обтожо байhан ябадал» гэжэ тээр мэдүүлгэ соо харуулагдана.

Алжиртахи тулалдаанууд

КАИР, сентябриин 7. (ТАСС). Алжирай национально-сүлөөрэлгын армиин командованиин толилhон мэдээсэлhээ харахада, Алжирай сэрэгшэд августын 5-haa 31 хүрэтэр Франциин сэрэгшэдтэ 314 дахин добтолоо. Эдэ тулалдаануудай үедэ 2 мянга шахуу Франциин солдат, офицернүүд алуулаа, мянга гаран хүн шархатаа. Франциин сэрэгүүд 264 бронемашинаяа, 93 самолёдоо алдаа. Алжирай партизанууд 7 паровоз тэhэлээ, ехэ буу зэбсэг, байлдаанай хэрэгсэл буляажа абаа.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора 46-32, зам редактора—32-74, отв секретаря—27-37, отделов: партийной жизни и экономики—47-59, пропаганды и местной информации—35-14, культуры и быта — 34-05, писем трудящихся и переводов—24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия—37-32 Для междугородных переговоров—16.

Н00835. Типография Министерства культуры Бурятской АССР. Зак. № 4655